

PEDAGOŠKI INŠTITUT
LJUBLJANA, 21. JUNIJ 2012

Povzetki rezultatov

Evropske raziskave o jezikovnih kompetencah (ESLC 2011)

dr. Tina Rutar Leban
dr. Karmen Pižorn
dr. Tina Vršnik Perše
Ana Mlekuž

Raziskava ESLC 2011 je del aktivnosti projekta Ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti v izobraževanju in usposabljanju – Evalvacija vzgoje in izobraževanja na podlagi mednarodno priznanih metodologij, ki ga omogoča sofinanciranje Evropskega socialnega sklada Evropske unije in Ministrstva za izobraževanje, znanost, kulturo in šport.

KAZALO

1. UVOD.....	5
1.1 KLJUČNE ZNAČILNOSTI RAZISKAVE ESLC	5
2. OPIS POPULACIJE.....	7
2.1 ORGANIZACIJA POUČEVANJA TUJIH JEZIKOV	8
3. JEZIKOVNI TESTI	11
3.1 POVEZAVA S SKUPNIM EVROPSKIM JEZIKOVNIM OKVIRJEM (SEJO)	11
3.1.1 Postavljanje standardov znanja	12
3.2 RAVNI ZNANJA V SKUPNEM EVROPSKEM JEZIKOVNEM OKVIRJU (SEJO).....	12
4. JEZIKOVNI TESTI: REZULTATI	14
4.1 PRVI TESTIRANI JEZIK.....	16
4.2. DRUGI TESTIRANI JEZIK	19
4.3 REZULTATI UČENCEV PRI ANGLEŠČINI	22
4.4 REZULTATI UČENCEV PRI NEMŠČINI	25
5. OKOLJE, KJER POTEKA POUČEVANJE TUJIH JEZIKOV	28
5.1 TEMELJI ZA VSEŽIVLJENJSKO UČENJE TUJIH JEZIKOV	28
5.1.1 Zgodnje učenje tujih jezikov.....	28
5.1.2 Raznolikost in vrstni red učenja tujih jezikov	31
5.2 OKOLJE PRIJAZNO DO UČENJA TUJIH JEZIKOV	31
5.2.1 Priložnosti za neformalno učenje tujih jezikov	31
5.3 ŠOLA, KI SPODBUJA UČENJE TUJIH JEZIKOV	32
5.3.1 Usmeritev šole pri učenju in poučevanju tujih jezikov	33
5.3.2 Uporaba IKT za izboljšanje učenja in poučevanja tujih jezikov	34
5.3.3 Medkulturne izmenjave	35
5.3.4 Šolsko osebje iz drugih jezikovnih skupnosti	36
5.3.5 Pristop k učenju in poučevanju tujih jezikov	37
5.4 DODIPLOMSKO IZOBRAŽEVANJE UČITELJEV TER IZOBRAŽEVANJE IN USPOSABLJANJE UČITELJEV NA DELU	38
5.4.1 Dostop do kvalitetnega izobraževanja učiteljev ter izobraževanja in usposabljanja učiteljev na delu	38
5.4.2 Delo in študij v tujini.....	41
5.4.3 Uporaba obstoječih evropskih orodij za ocenjevanje znanja tujih jezikov.....	41
5.4.4 Praktične izkušnje učiteljev.....	42
6. POVEZAVE MED KONTEKSTUALNIMI DEJAVNIKI TER ZNANJEM TUJIH JEZIKOV	42
6.1 UČINEK ZGODNJEGA UČENJA TUJIH JEZIKOV	43
6.2 UČINEK OKOLJA PRIJAZNEGA DO UČENJA TUJIH JEZIKOV	44

6.3 UČINEK ŠOLE, KI SPODBUJA UČENJE TUJIH JEZIKOV	45
6.3.1 Usmeritev šole pri učenju in poučevanju tujih jezikov	45
6.3.2 Uporaba IKT, ki spodbuja poučevanje in učenje tujih jezikov	45
6.3.3 Medkulturne izmenjave	45
6.3.4 Pristop k učenju in poučevanju tujih jezikov	46
7. ZAKLJUČEK	48
VIRI IN LITERATURA	51

KAZALO TABEL IN SLIK

Tabela 1.1	Sodelujoče države oziroma regije	6
Tabela 2.1	Opis vzorca	8
Tabela 2.2	Število obveznih tujih jezikov za vse učence v posameznem letu šolanja	9
Tabela 2.3	Učenje tujih jezikov kot obvezni predmet (OP) ali izbirni predmet (IP) v šolskem kurikulumu kot ga določa ministrstvo pristojno za vzgojo in izobraževanje	10
Tabela 2.4	Priporočeno minimalno število učnih ur (v 60 min) za tuj jezik kot obvezni predmet na ISCED 1 in ISCED 2 v povprečju glede na razrede	11
Tabela 3.1	Opisniki ravni SEJO	12
Slika 3.2	Prilagojeni opisniki ravni SEJO	13
Tabela 4.1	Opis SEJO ravni ter odstotki učencev, ki so se uvrstili na posamezno raven za oba testirana jezika (TJ1 – prvi testirani jezik; TJ2 – drugi testirani jezik)	14
Slika 4.2	Prvi testirani jezik – bralno razumevanje	16
Slika 4.3	Prvi testirani jezik – slušno razumevanje	17
Slika 4.4	Prvi testirani jezik – pisno sporočanje	18
Slika 4.5	Drugi testirani jezik – bralno razumevanje	19
Slika 4.6	Drugi testirani jezik – slušno razumevanje	20
Slika 4.7	Drugi testirani jezik – pisno sporočanje	21
Slika 4.8	Bralno razumevanje – angleščina	22
Slika 4.9	Slušno razumevanje – angleščina	23
Slika 4.10	Pisno sporočanje – angleščina	24
Slika 4.11	Bralno razumevanje – nemščina	25
Slika 4.12	Slušno razumevanje – nemščina	26
Slika 4.13	Pisno sporočanje – nemščina	27
Slika 5.1	Začetek in število let učenja obeh testiranih jezikov po razredih	29
Tabela 5.2	Čas, ki ga učenci porabijo za domačo nalogo pri testiranih jezikih	30
Slika 5.3	Znanje testiranega jezika staršev (srednja vrednost)	32
Slika 5.4	Delež šol, ki ponujajo vsebinsko in jezikovno celostno učenje CLIL	33
Slika 5.5	Šole dodatnimi dejavnostmi za tuje jezike	34
Slika 5.6	Izkoriščene priložnosti za sodelovanje pri jezikovnih projektih glede na odgovore učencev	36
Tabela 5.7	Specializacija učiteljev testiranih jezikov vključenih v raziskavo	39
Slika 5.8	Število različnih finančnih spodbud za dodatno strokovno spopolnjevanje s strani šole	40
Tabela 7.1	Odstotek učencev vseh vključenih držav/regij, ki dosegajo določeno SEJO raven znanja, glede na posamezno jezikovno kompetenco	48
Tabela 7.2	Odstotek slovenskih učencev, ki dosegajo določeno SEJO raven znanja, glede na posamezno jezikovno kompetenco	49

1. UVOD

Glavni cilj Evropske raziskave o jezikovnih kompetencah (ang. *European Survey on Language Competences* – ESLC) je raziskati stopnjo znanja učencev v tujih jezikih ob koncu obveznega šolanja v državah oziroma posameznih regijah, ki so pri raziskavi sodelovale. V raziskavi je sodelovalo 16 držav oziroma posameznih regij, vzorčenih je bilo približno 53.000 učencev. S pomočjo rezultatov raziskave je Evropska komisija oblikovala Evropski indikator jezikovnih kompetenc, ki bo omogočal spremljanje napredka v znanju glede na zaključke Evropskega sveta z zasedanja iz Barcelone leta 2002.

Učenci iz vseh držav/regij so bili testirani na področju dveh tujih jezikov, ki se jih v posamezni sodelujoči državi/regiji uči največ učencev. Države so lahko izbirale med petimi evropskimi jeziki: angleščina, francoščina, nemščina, italijanščina in španščina. V Sloveniji sta bili izbrani angleščina kot prvi in nemščina kot drugi najpogostejše poučevan tuj jezik. V vsaki državi sta bila izbrana dva ločena vzorca učencev, eden za vsak testiran jezik. Vsak vzorčen učenec je bil testiran le za en tuj jezik.

Rezultati raziskave ESLC služijo kot ocena uspešnosti učencev pri učinkoviti uporabi tujega jezika predvsem pri razumevanju govorjenih in pisnih besedil ter pri pisnem izražanju. Znanje učencev je opisano s pomočjo skupnih referenčnih ravni, zajetih v Skupnem evropskem jezikovnem okviru - SEJO¹ (Svet Evrope 2001), ki omogoča primerjavo med sodelujočimi državami/regijami. Za lažjo in produktivnejšo primerjavo jezikovnih politik in metod učenja tujih jezikov so učenci reševali tudi vprašalnik o okolju, v katerem živijo in se šolajo, poleg tega pa so na podoben vprašalnik odgovarjali tudi učitelji tujih jezikov ter ravnatelji šol.

1.1 Ključne značilnosti raziskave ESLC

Velikost vzorca: 53.000 učencev iz 16 sodelujočih držav/regij

Izobraževalna stopnja, na kateri se je testiralo: zadnje leto osnovne šole (ISCED 2) ali drugo leto srednje šole (ISCED 3)

Test in vprašalnik: Jezikovni testi so vključevali tri vrste kompetenc (slušno razumevanje, bralno razumevanje in pisno sporočanje) v vseh petih jezikih. Vsak učenec je bil testiran v dveh od treh kompetenc v enem od testiranih jezikov, prav tako je moral rešiti še vprašalnik o okolju. Vsak učenec je bil testiran na eni od treh prekrivajočih se težavnostnih ravneh. Ravni

1

http://www.mizks.gov.si/si/delovna_podrocja/urad_za_razvoj_in_mednarodno_sodelovanje/razvoj_izobrazevanja/jezikovno_izobrazevanje/skupni_evropski_jezikovni_okvir_sejo/

so bile določene s pomočjo Razvrstitvenega testa, ki so ga vzorčeni učenci predhodno pisali. Tudi učitelji jezikov in ravnatelji na vzorčenih šolah so reševali vprašalnik o okolju.

Način testiranja: Sodelujoče države/regije so lahko izbirale med računalniško ali tiskano obliko testov in vprašalnikov za učence. V Sloveniji smo izbrali tiskano obliko, v kateri so učenci tako teste kot vprašalnike reševali na testnih polah. Učitelji in ravnatelji so vprašalnik reševali preko spletnega portala.

Dolžina testiranja: Učenci so imeli na voljo 30 oziroma 45 min za reševanje testa. Testiranje slušnega in bralnega razumevanja je trajalo 30 min. Prav tako je 30 min trajalo preverjanje pisnega sporočanja na nižji in srednji ravni, na višji ravni pa je testiranje pisnega sporočanja trajalo 45 min. Za reševanje vprašalnika o okolju so imeli učenci na voljo 45 min. Celotno testiranje (oba testa in vprašalnik) je tako za učence trajalo od 105 do 120 min.

Rezultati: profil znanja vzorčenih učencev na področju tujih jezikov, informacija o odnosu med znanjem tujih jezikov in okoljskimi indikatorji, vir in baza podatkov za analizo jezikovnih politik in raziskave

Tabela 1.1: Sodelujoče države oziroma regije

Sodelujoča država/regija	Prvi najpogostejše poučevan tuj jezik	Razred testiranja za prvi jezik	Drugi najpogostejše poučevan tuj jezik	Razred testiranja za drugi jezik	Način testiranja
flamski del Belgije (BE nl)	Francoščina	ISCED2	Angleščina	ISCED3	računalniško
francoski del Belgije (BE fr)	Angleščina	ISCED3	Nemščina	ISCED3	tiskano
nemški del Belgije (BE de)	Francoščina	ISCED2	Angleščina	ISCED3	tiskano
Bolgarija (BG)	Angleščina	ISCED3	Nemščina	ISCED3	tiskano
Hrvaška (HR)	Angleščina	ISCED2	Nemščina	ISCED2	računalniško in tiskano
Anglija (UK-ENG)	Francoščina	ISCED3	Nemščina	ISCED3	tiskano
Estonija (EE)	Angleščina	ISCED2	Nemščina	ISCED2	računalniško in tiskano
Francija (FR)	Angleščina	ISCED2	Španščina	ISCED2	tiskano
Grčija (EL)	Angleščina	ISCED2	Francoščina	ISCED2	tiskano
Malta (MT)	Angleščina	ISCED2	Italijanščina	ISCED2	tiskano
Nizozemska (NL)	Angleščina	ISCED2	Nemščina	ISCED2	računalniško
Poljska (PL)	Angleščina	ISCED2	Nemščina	ISCED2	tiskano
Portugalska (PT)	Angleščina	ISCED2	Francoščina	ISCED2	računalniško
Slovenija (SI)	Angleščina	ISCED2	Nemščina	ISCED2	tiskano

Sodelujoča država/regija	Prvi najpogosteje poučevan tuj jezik	Razred testiranja za prvi jezik	Drugi najpogosteje poučevan tuj jezik	Razred testiranja za drugi jezik	Način testiranja
Španija (ES)	Angleščina	ISCED2	Francoščina	ISCED2	tiskano
Švedska (SE)	Angleščina	ISCED2	Španščina	ISCED2	računalniško in tiskano

2. OPIS POPULACIJE

V vsaki državi/regiji sta bila testirana dva tuja jezika ob koncu osnovnega šolanja (ISCED 2) ali v drugem letniku srednje šole (ISCED 3). Odločitev, ali bo jezik testiran konec osnovne šole ali v drugem letniku srednje šole, je bila odvisna od tega, ali se učenci tega tujega jezika učijo dovolj časa. Pogoji za vključitev učenca v vzorec je namreč bil, da se je testiranega jezika učil najmanj eno celo šolsko leto pred testiranjem.

V treh državah/regijah učenci niso bili testirani v tistih dveh jezikih, ki se v državi najpogosteje poučujeta, saj ti jeziki ne spadajo med pet najpogosteje poučevanih jezikov v Evropi, ki so bili vključeni v raziskavo ESLC. Tako so v Bolgariji in Estoniji testirali prvi in tretji najpogosteje poučevan tuj jezik, v francoskem delu Belgije pa drugi in tretji najpogosteje poučevan tuj jezik. Starost večine učencev je bila v času testiranja 14 ali 15 let, v Bolgariji je bila starost učencev 16, v flamskem in nemškem delu Belgije pa 13 let.

V 10 od 16 sodelujočih držav/regij se obvezno šolanje začne pri šestih letih, v štirih (Anglija, Grčija, Malta in Nizozemska) se začne pri petih letih, v Estoniji in na Švedskem pa pri sedmih letih.

Spodnja tabela prikazuje dolžino stopenj ISCED 1 in 2 glede na število razredov po državah oziroma regijah, ki so sodelovale v raziskavi ESLC.

Tabela 2.1: Opis vzorca

Sodelujoča država /regija		Testirani jezik 1 (TJ1)				Testirani jezik 2 (TJ2)			
		TJ1	Stopnja ISCED	starost	razred	TJ2	Stopnja ISCED	starost	razred
flamski del Belgije	BE nl	FR	2	13	8	EN	3	15	10
francoski del Belgije	BE fr	EN	3	15	10	DE	3	15	10
nemški del Belgije	BE de	FR	2	13	8	EN	3	15	10
Bolgarija	BG	EN	3	16	10	DE	3	16	10
Hrvaška	HR	EN	2	14	8	DE	2	14	8
Anglija	UK- ENG	FR	3	15	11	DE	3	15	11
Estonija	EE	EN	2	15	9	DE	2	15	9
Francija	FR	EN	2	14	9	ES	2	14	9
Grčija	EL	EN	2	14	9	FR	2	14	9
Malta	MT	EN	2	15	11	IT	2	15	11
Nizozemska	NL	EN	2	14-15	9-10	DE	2	14-15	9-10
Poljska	PL	EN	2	15	9	DE	2	15	9
Portugalska	PT	EN	2	14	9	FR	2	14	9
Slovenija	SI	EN	2	14	9	DE	2	14	9
Španija	ES	EN	2	15	10	FR	2	15	10
Švedska	SE	EN	2	15	9	ES	2	15	9

2.1 Organizacija poučevanja tujih jezikov

Naslednja tabela prikazuje število tujih jezikov, ki so obvezni za vse ali skoraj vse učence v določenem razredu. Če sta v tabeli dve številki, le-ti predstavljata minimalno in maksimalno število obveznih tujih jezikov na različnih programih. Razredi 0, -1, -2 in -3 predstavljajo leta vključenosti v formalne oblike varstva pred prvim razredom osnovne šole (ISCED 1).

Tabela 2.2: Število obveznih tujih jezikov za vse učence v posameznem letu šolanja

Leto šolanja	BE de	BE fr ²	BE nl	BG	EE	EL	ES	FR	HR	MT	NL	PL	PT	SE	SI	UK- ENG
-3				0	0			0			0		0			
-2	1	0	0	0	0	0	1	0	0		0	0	0	0	0	
-1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0-1*	0	0	0	0	0
0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0-1*	0	0	0	0	0
1	1	0	0	0	1*	0-1	1	0	1	1	0-1*	1	1*	0*	0	0
2	1	0	0	1	1	0-1	1	1	1	1	0-1*	1	1	0*	0	0
3	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	0-1*	1	1	0*	0	0
4	1	0	0	1	2*	1	1	1	1	1	0-1*	1	1	1*	1	0
5	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1*	1	1*	1	1	0
6	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1*	1	1	1-2	1	0
7	1	1	0-1	1	2	2	1	1	1	2	1-3	2	2*	1-2	1-2	1*
8	1*-2*	1	0-2	1	2	2	1	2	1	2	1-3	2	2	1-2	1-2	1
9	1*-3*	0-1	0-2	2	2	2	1	1-2	1-3	2	1-3	2	2	1-2	1-2	1
10	1-3	0-1	0-3	2	2	2	1	2	1-3	2	1	1-2	1*	1-3*	1-2	0
11	1-3	0-3	0-3	2	2	1	0-1	1-2	1-3	2	1	1-2	1	1-3	1-2	0
12	1-3	0-3	0-3	2	2	1	0-1	1-2	1-3	0-1	0-1	2	1	1-3	1-2	0
13										0-1					1-2	0

* Razred, v katerem se začne z učenjem tujih jezikov, se spreminja

▪=ISCED1; ▪=ISCED2; ▪=ISCED3

V nadaljevanju predstavljamo sodelujoče države/regije glede na to, ali je tuj jezik v šoli obvezni predmet ali je izbirni predmet.

² V francoskem delu Belgije več kot 20% učencev ni vključenih v rezultate (Bruselj in okolica, ki je bilingvalno območje in se učenje obveznega tujega jezika začne že prej: 3. razred ISCED 1).

Tabela 2.3: Učenje tujih jezikov kot obvezni predmet (OP) ali izbirni predmet (IP) v šolskem kurikulumu kot ga določa ministrstvo pristojno za vzgojo in izobraževanje

Sodelujoča država oz. regija	ISCED1		Splošna ISCED2		Poklicna ISCED2		Splošna ISCED3		Poklicna ISCED3	
	OP	IP	OP	IP	OP	IP	OP	IP	OP	IP
BE de	2	0	2	0	NO	NO	2	0	2	0
BE fr	2	0	2	0	NO	NO	2	0	1	0
BE nl	2	0	1	0	NO	NO	2	0	1	0
BG	2	0	2	1	NO	NO	2	1	2	1
EE	2	0	2	0	NO	NO	2	0	2	0
EL	2	0	2	0	NO	NO	2	2	2	0
ES	2	0	2	2	NO	NO	2	2	1	1
FR	2	0	2	0	NO	NO	2	1	2	0
HR	2	2	2	2	NO	NO	2	2	2	1
MT	2	0	2	2	NO	NO	0	1	2	1
NL	2	0	2	2	2	2	2	2	1	1
PL	2	0	2	0	NO	NO	2	0	2	0
PT	2	0	2	0	2	0	2	0	2	0
SE	2	0	2	0	NO	NO	2	0	2	0
SI	2	0	2	2	NO	NO	2	2	2	0
UK-ENG	0	2	2	0	NO	NO	0	2	0	2

NO=ne obstaja (ni poklicne ISCED2); 0=za nikogar; 1=le za učence na določenih šolskih programih; 2=za vse (ali skoraj vse) učence

Tuj jezik je obvezni predmet za vse ali skoraj vse učence na stopnjah ISCED 1, 2 in 3 za skoraj vse države/regije, ki so sodelovale v raziskavi ESLC.

Spodnja tabela prikazuje priporočeno minimalno število učnih ur (v 60 min) za tuj jezik kot obvezni predmet na ISCED 1 in ISCED 2 v povprečju glede na razrede.

Tabela 2.4: Priporočeno minimalno število učnih ur (v 60 min) za tuj jezik kot obvezni predmet na ISCED 1 in ISCED 2 v povprečju glede na razrede

	BE de	BE fr	BE nl	BG	EE	EL	ES	FR
ISCED1	*	<30	*	30-80	30-80	30-80	30-80	30-80
Splošna ISCED2	*	30-80	*	30-80	130-180	80-130	80-130	130-180
	HR	MT	NL	PL	PT	SE**	SI	UK-ENG
ISCED1	30-80	80-130	*	30-80	30-80	30-80	30-80	*
Splošna ISCED2	30-80	>180	*	80-130	130-180	30-80	130-180	*

* Ni priporočil; ** Ni ločenih priporočil za ISCED1 in splošno ISCED2

Podatke predstavljene v slikah 2.2, 2.3 in 2.4 moramo nujno upoštevati pri razumevanju in interpretaciji dosežkov posamezne države/regije. Ko primerjamo dosežke na jezikovnih testih med državami/regijami, ne smemo pozabiti, da se učenci v različnih državah/regijah med sabo razlikujejo :

- po številu let obveznega šolanja do leta testiranja
- po tem, ali je testirani jezik obvezen tuj jezik za vse učence na ravni ISCED, na katerem je testiran
- po tem, koliko tujih jezikov je obveznih tujih jezikov za učence v testiranem razredu.

Te razlike so odvisne od izobraževalnega sistema posamezne države in imajo pomemben učinek na rezultate učencev.

3. JEZIKOVNI TESTI

3.1 Povezava s Skupnim evropskim jezikovnim okvirjem (SEJO)

Skupni evropski jezikovni okvir (SEJO) - *Common European Frame of Reference (CEFR)* - zagotavlja skupne temelje za razpravo o učenju in poučevanju tujih jezikov ter uvaja ravni referenčnega znanja in sposobnosti. S tem zagotavlja primerljivost znanja jezikov glede na ravni znanja ne glede na kontekst učenja in poučevanja.

Pri oblikovanju jezikovnih testov za vseh pet jezikov vključenih v raziskavo ESLC je bilo potrebno zagotoviti njihovo veljavnost in primerljivost med jeziki ter povezanost s SEJO. Socio-kognitivni model, ki so ga uporabili pri oblikovanju testov, je povzet po modelu SEJO za učenje in uporabo tujih jezikov, ki predpostavlja dve dimenziji, in sicer socialno dimenzijo jezika ter kognitivno dimenzijo jezika kot razvijajoč se skupek zmožnosti, spretnosti in

znanja. Naloge, ki so bile vključene v teste glavne raziskave ESLC 2011, so bile izbrane skozi tri selekcijske postopke (eksperimentalno testiranje nalog, predtestiranje in predraziskava), tako da je bilo v glavni raziskavi uporabljenih le približno tretjina izdelanih nalog.

3.1.1 Postavljanje standardov znanja

Postavljanje standardov znanja posameznega jezika glede na Skupni evropski jezikovni okvir - SEJO je kompleksen proces, saj zahteva osebno sodbo na podlagi odgovorov učencev ter mora hkrati zagotavljati primerljivost standardov znanja med vsemi petimi testiranimi jeziki. Pri postavljanju standardov znanja je sodelovalo več kot 70 strokovnjakov iz cele Evrope.

3.2 Ravni znanja v Skupnem evropskem jezikovnem okvirju (SEJO)

Rezultati raziskave ESLC so navedeni v obliki jezikovnih ravni, ki jih določa Skupni evropski jezikovni okvir: učenje, poučevanje, ocenjevanje (SEJO), saj ga uporablja vse več evropskih in drugih, med njimi tudi zelo uspešnih, izobraževalnih sistemov kot okvir za oblikovanje jezikovnega izobraževanja in kot podlago za boljše razumevanje jezikovnih ravni. SEJO določa šest jezikovnih ravni sporazumevalne kompetence v tujem jeziku, in sicer A1 kot najnižjo raven, pa vse do C2, ki predstavlja najvišjo raven jezikovnega znanja. Raziskava ESLC je zaobjela ravni od A1 do B2 (skladno s starostjo in kognitivno zrelostjo otrok zajetih v raziskavo). Poleg opisanih ravni je v raziskavi ESLC dodana še raven »Pred-A1«, na katero se po znanju uvrstijo tisti učenci, ki ne dosegajo standardov znanja za raven A1. Spodnja tabela prikazuje skupne referenčne ravni (globalno lestvico), ki jo zajema SEJO.

Tabela 3.1: Opisniki ravni SEJO

Raven	Opisniki
C2	Učinkoviti uporabnik, ki z lahkoto razume tako rekoč vse, kar sliši ali prebere.
C1	Učinkoviti uporabnik, ki razume širok razpon zahtevnejših, daljših besedil in prepozna implicitne pomene.
B2	Samostojni uporabnik, ki se jasno in učinkovito sporazumeva.
B1	Samostojni uporabnik, ki se uspešno sporazumeva o enostavnih, jasnih in poznanih temah.
A2	Osnovni uporabnik, ki uporablja enostaven jezik pri sporazumevanju o vsakdanjih temah.
A1	Osnovni uporabnik, ki uporablja zelo enostaven jezik in pri tem potrebuje podporo.
Pred-A1	Uporabnik ne dosega opisnikov za raven A1.

Posamezna skupna referenčna raven SEJO (A1 do C2) je sestavljena iz horizontalne in vertikalne dimenzije. Horizontalna dimenzija predstavlja komunikacijske dejavnosti, strategije, sporazumevalno kompetenco itn., vertikalna pa jezikovni napredek pri posameznih elementih, ki sestavljajo raven. Ker so bile skupne referenčne ravni zasnovane, pilotirane in

dokončno oblikovane na vzorcu odrasle populacije, je zelo pomembno, da se zavedamo, da raven B2 pri 14/15 letnikih nikakor ne pomeni, da so le ti usvojili vse elemente horizontalne dimenzije, ki so predvidene za raven B2, saj zaradi kognitivnega razvoja, splošnega vedenja, življenjskih izkušenj itn. nekaterih dejavnosti niso zmožni izvesti. Na primer, pisanje poslovnih pisem, ki jih B2 raven sicer predvideva, je za 14/15 letnika neustrezna naloga, saj s tozadevno tematiko še nima izkušenj in potrebnega vedenja.

Skladno z opisanim SEJO okvirjem so bili v okviru raziskave ESLC pripravljeni opisniki znanja na posameznih ravneh po posameznih kompetencah, ki so prilagojeni kognitivnim sposobnostim ter izkušnjam učencev starih med 13 in 16 let. V spodnji tabeli so podrobneje predstavljeni navedeni opisniki.

Slika 3.2: Prilagojeni opisniki ravni SEJO

Raven SEJO	Bralno razumevanje	Slušno razumevanje	Pisno sporočanje
B2	Lahko samostojno prebere različne tekste, pri čemer prilagodi stil in hitrost branja glede na tekst in namen, pri tem pa pravilno uporablja poudarke. Posедуje široko bralno besedišče, vendar mu/ji lahko težave povzročajo nekateri manj pogosti idiomi.	Lahko spremlja obširen govor s kompleksnimi argumenti pod pogojem, da mu/ji je tema poznana ter da je smer govora označena z jasnimi označevalci.	Lahko zapiše jasne, podrobne tekste, ki se nanašajo na različna področja, ki ga/jo zanimajo. V tekstu sintetizira in ocenjuje informacije ter argumente iz različnih virov. Pisno lahko sporoča novice in poglede in se lahko odziva na novice in poglede drugih.
B1	Lahko prebere in razume preprosta besedila z dejstvi, ki se nanašajo na področje, ki ga/jo zanima.	Razume glavne točke govora, ki se nanaša na poznana področja, ki jih učenec pogosto sreča pri delu, šoli, počitku itd. ter kratke pripovedi.	Lahko zapiše enostavna povezana besedila o več poznanih temah, ki so povezana s področjem, ki ga/jo zanima. Krajše elemente med sabo poveže v linearno sekvenco. Lahko napiše osebna pisma in sporočila, kjer prosi ali posreduje informacije.
A2	Razume kratke, enostavne tekste, ki vsebujejo besedišče, ki se pogosto pojavlja, ter elemente iz mednarodnega slovarja.	Razume fraze ter izraze, ki se nanašajo na področja, ki so blizu učencu (npr. osnovne osebne informacije ter informacije o družini, nakupovanju, geografiji, zaposlovanju), če je govor jasno artikuliran.	Lahko zapiše več enostavnih fraz in stavkov, ki so med sabo povezane z enostavnimi vezniki kot so 'in', 'ampak' in 'ker'. Lahko izpolni enostavne obrazce za trenutne potrebe.
A1	Razume kratke in enostavne tekste, po en kratek stavek, razume znana imena, besede in osnovne fraze in ponovi prebrano, če je potrebno.	Razume govor, če je počasen in jasno artikuliran z dolgimi pavzami, da lahko razume pomen povedanega.	Lahko napiše enostavne izolirane fraze in stavke. V pisni obliki zna vprašati ali sporočiti informacije o sebi.
Pred - A1	Ne dosega ravni A1	Ne dosega ravni A1	Ne dosega ravni A1

4. JEZIKOVNI TESTI: REZULTATI

Naslednja tabela prikazuje, koliko odstotkov učencev je doseglo določeno SEJO raven glede na prvi in drugi testirani tuj jezik za vsako od testiranih kompetenc. Vsi rezultati so enako obteženi za vse države oziroma regije, ki so sodelovale v raziskavi.

Tabela 4.1: Opis SEJO ravni ter odstotki učencev, ki so se uvrstili na posamezno raven za oba testirana jezika (TJ1 – prvi testirani jezik; TJ2 – drugi testirani jezik)

SEJO		Bralno razumevanje		Slušno razumevanje		Pisno sporočanje
B2	TJ1 28%	Lahko samostojno prebere različne tekste, pri čemer prilagodi stil in hitrost branja glede na tekst in namen, pri tem pa pravilno uporablja poudarke. Posедуje široko bralno besedišče, vendar mu/ji lahko težave povzročajo nekateri manj pogosti idiomi.	TJ1 32%	Lahko spremlja obširen govor s kompleksnimi argumenti pod pogojem, da mu/ji je tema poznana ter da je smer govora označena z jasnimi označevalci.	TJ1 14%	Lahko zapiše jasne, podrobne tekste, ki se nanašajo na različna področja, ki ga/jo zanimajo. V tekstu sintetizira in ocenjuje informacije ter argumente iz različnih virov. Pisno lahko sporoča novice in poglede in se lahko odziva na novice in poglede drugih.
	TJ2 16%		TJ2 15%		TJ2 6%	
B1	TJ1 14%	Lahko prebere in razume preprosta besedila z dejstvi, ki se nanašajo na področje, ki ga/jo zanima.	TJ1 16%	Razume glavne točke govora, ki se nanaša na poznana področja, ki jih učenec pogosto sreča pri delu, šoli, počitku itd. ter kratke pripovedi.	TJ1 29%	Lahko zapiše enostavna povezana besedila o več poznanih temah, ki so povezana s področjem, ki ga/jo zanima. Krajše elemente med sabo poveže v linearno sekvenco. Lahko napiše osebna pisma in sporočila, kjer prosi ali posreduje informacije.
	TJ2 12%		TJ2 14%		TJ2 17%	

A2	TJ1 12%	Razume kratke, enostavne tekste, ki vsebujejo besedišče, ki se pogosto pojavlja, ter elemente iz mednarodnega slovarja.	TJ1 13%	Razume fraze ter izraze, ki se nanašajo na področja, ki so blizu učencu (npr. osnovne osebne informacije ter informacije o družini, nakupovanju, geografiji, zaposlovanju), če je govor jasno artikuliran.	TJ1 24%	Lahko zapiše več enostavnih fraz in stavkov, ki so med sabo povezane z enostavnimi vezniki kot so 'in', 'ampak' in 'ker'. Lahko izpolni enostavne obrazce za trenutne potrebe.
	TJ2 14%		TJ2 16%		TJ2 22%	
A1	TJ1 32%	Razume kratke in enostavne tekste, po en kratek stavek, razume znana imena, besede in osnovne fraze in ponovi prebrano, če je potrebno.	TJ1 23%	Razume govor, če je počasen in jasno artikuliran z dolgimi pavzami, da lahko razume pomen povedanega.	TJ1 24%	Lahko napiše enostavne izolirane fraze in stavke. V pisni obliki zna vprašati ali sporočiti informacije o sebi.
	TJ2 40%		TJ2 35%		TJ2 35%	
Pred-A1	TJ1 14% TJ2 18%	Ne dosega ravni A1.	TJ1 16% TJ2 20%	Ne dosega ravni A1.	TJ1 9% TJ2 20%	Ne dosega ravni A1.

Opomba: Pred-A1 je oznaka za nedoseganje standardov znanja na ravni A1 po SEJO. V to kategorijo sodijo učenci, ki ne dosegajo standardov znanja za A1. TJ1 – prvi testiran jezik; TJ2 – drugi testiran jezik.

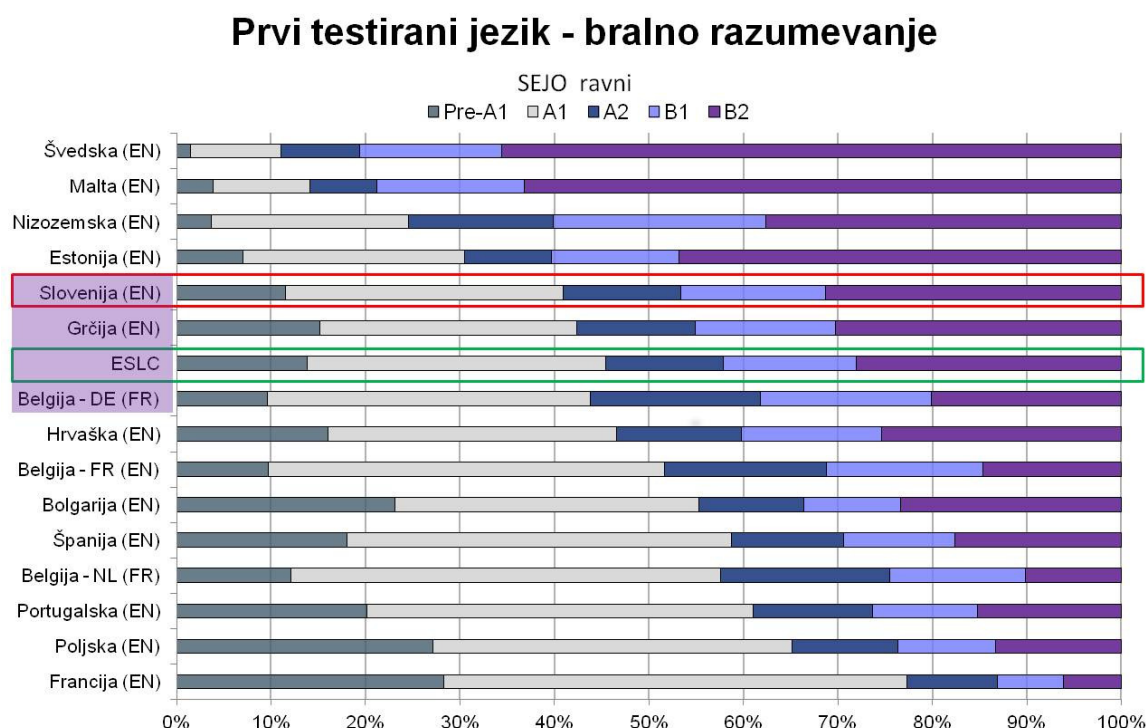
Iz tabele lahko razberemo, da razmeroma večji odstotek učencev v prvem testiranem jeziku (to je v večini držav/regij najpogosteje poučevan tuj jezik) dosega višje ravni znanja kot v drugem testiranem jeziku. Razlika med prvim in drugim testiranim tujim jezikom je razvidna tudi iz primerjave odstotkov učencev, ki pri posameznem jeziku ne dosegajo ravni A1. Teh učencev je razmeroma več pri drugem tujem jeziku. Rezultat je pričakovan, saj je iz analiz izobraževalnih sistemov večine vključenih držav/regij moč razbrati, da na poučevanju drugega tujega jezika ni tolikšnega poudarka kot na poučevanju prvega tujega jezika.

V nadaljevanju predstavljamo rezultate posameznih držav/regij, ki so sodelovale v raziskavi. Rezultati so predstavljeni v grafih, ki za vsako državo/regijo prikazujejo odstotke učencev, ki so dosegli znanje na določeni SEJO ravni. Najprej predstavljamo primerjave rezultatov glede na prvi oziroma drugi testirani jezik, torej primerjamo vse države v njihovem prvem testiranem jeziku (za večino držav je bila to angleščina, vendar ne za vse), nato države v njihovem drugem testiranem jeziku (drugi testiran jezik se je precej razlikoval med državami/regijami). Na koncu pa sledijo še primerjave samo tistih držav, ki so, tako kot Slovenija, testirale učence v znanju angleščine, in tistih držav, ki so, tako kot Slovenija,

testirale učence v znanju nemščine. Države/regije so glede na dosežke učencev v grafih razporejene glede na odstotek vzorčenih učencev, ki so na testih pokazali določeno raven znanja po SEJO.

4.1 Prvi testirani jezik

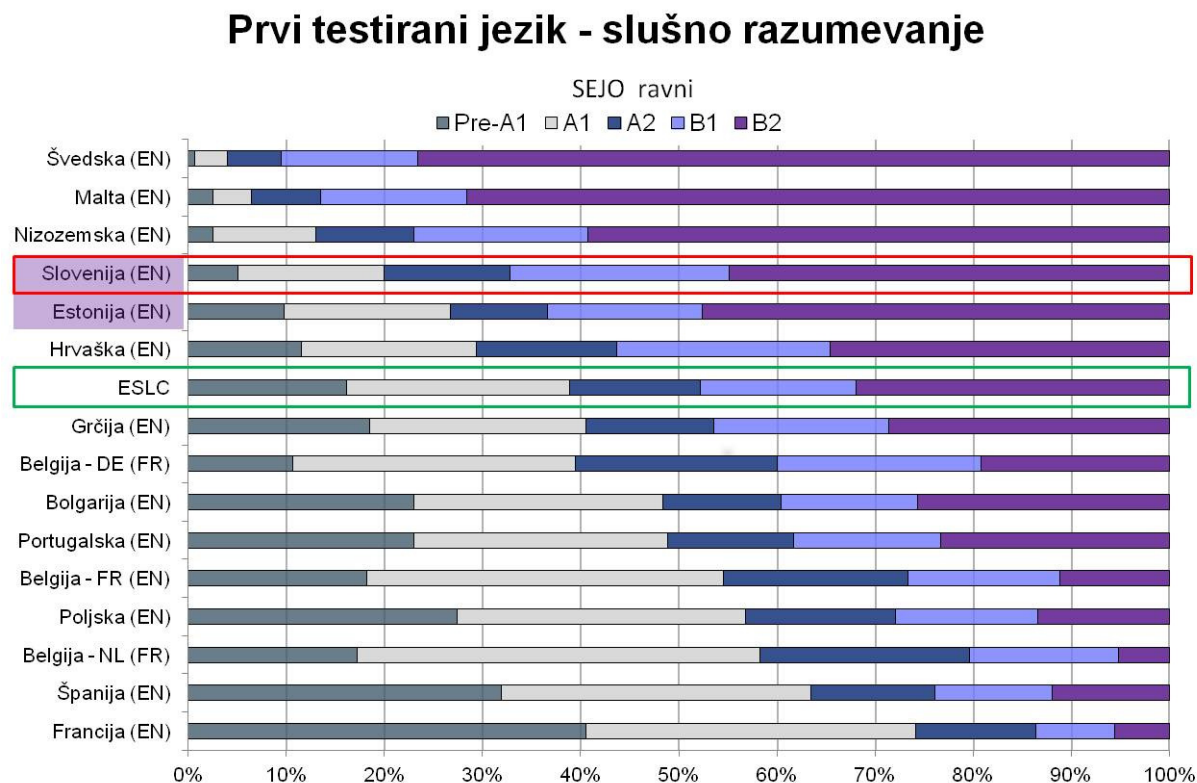
Slika 4.2: Prvi testirani jezik – bralno razumevanje

Opomba: Poleg imena države je v oklepaju naveden jezik, v katerem so bili učenci v državi/regiji testirani. Države/regije, katerih imena so obarvana, so po rezultatih podobne Sloveniji oziroma se Slovenija glede na dosežke učencev, od njih statistično značilno ne razlikuje. Za te države/regije lahko rečemo, da imajo podoben dosežek kot Slovenija. Oznaka ESLC v grafih nakazuje povprečen rezultat vseh učencev iz vseh držav/regij v raziskavi ESLC 2011.

V bralni pismenosti prvega testiranega tujega jezika nad povprečnim dosežkom učencev raziskave ESLC izstopajo dosežki učencev Švedske, Malte, Nizozemske in Estonije. Dosežki učencev iz Slovenije skupaj z dosežki učencev iz Grčije in nemškega dela Belgije ne odstopajo statistično značilno od povprečja. Pod povprečen rezultat pa dosegajo ostale vključene države/regije, kot je razvidno iz Slike 4.2

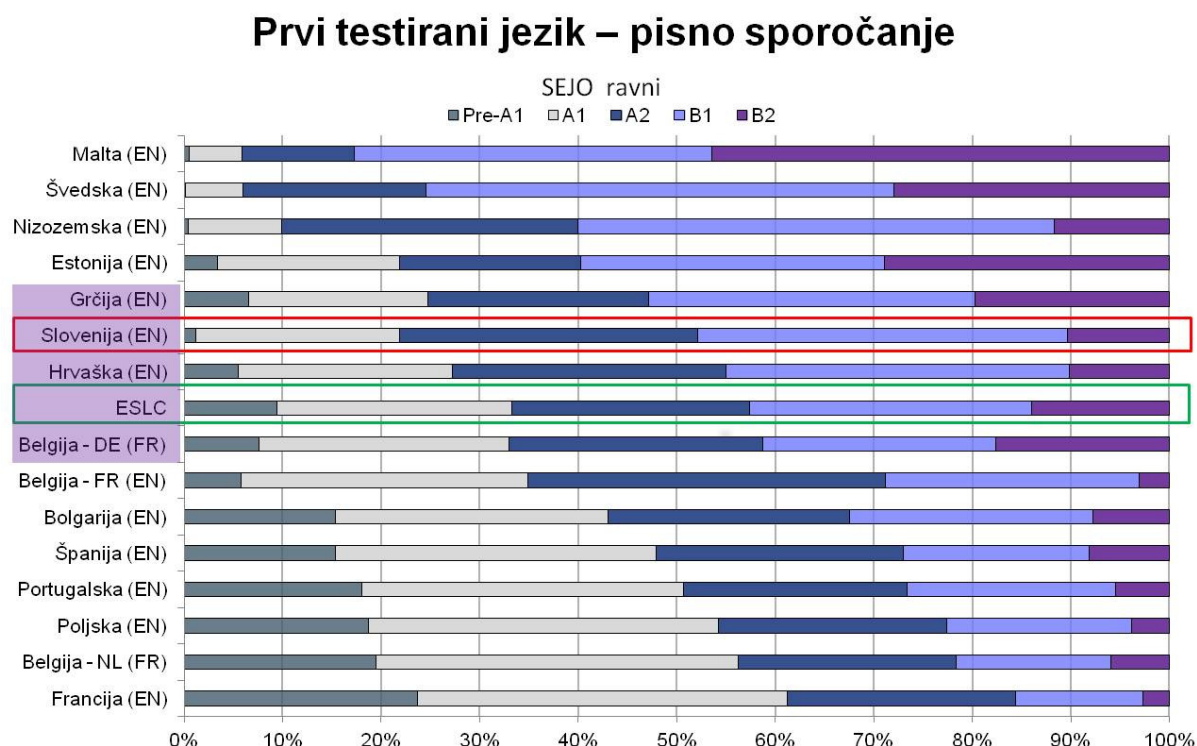
Slika 4.3: Prvi testirani jezik – slušno razumevanje

Opomba: Poleg imena države je v oklepaju naveden jezik, v katerem so bili učenci v državi/regiji testirani. Države/regije, katerih imena so obarvana, so po rezultatih podobne Sloveniji oziroma se Slovenija glede na dosežke učencev, od njih statistično značilno ne razlikuje. Za te države/regije lahko rečemo, da imajo podoben dosežek kot Slovenija. Oznaka ESLC v grafih nakazuje povprečen rezultat vseh učencev iz vseh držav/regij v raziskavi ESLC 2011.

Kot je razvidno iz zgornje slike, so dosežki slovenskih učencev pri slušnem razumevanju prvega testiranega tujega jezika, statistično značilno višji od povprečja ESLC. Nadpovprečne rezultate dosegajo še učenci Švedske, Malte, Nizozemske. Rezultati ostalih držav/regij so povprečni oz. pod povprečjem.

Slika 4.4: Prvi testirani jezik – pisno sporočanje

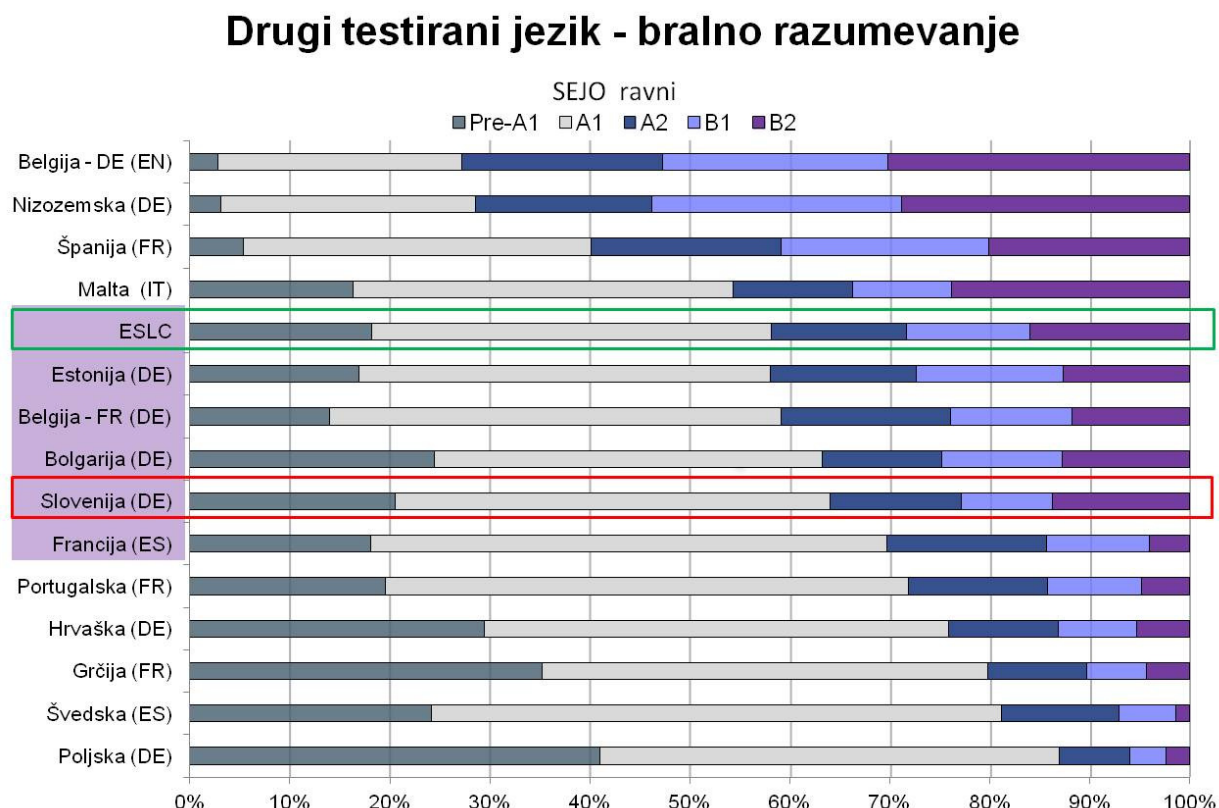
Opomba: Poleg imena države je v oklepaju naveden jezik, v katerem so bili učenci v državi/regiji testirani. Države/regije, katerih imena so obarvana, so po rezultatih podobne Sloveniji oziroma se Slovenija glede na dosežke učencev, od njih statistično značilno ne razlikuje. Za te države/regije lahko rečemo, da imajo podoben dosežek kot Slovenija. Oznaka ESLC v grafih nakazuje povprečen rezultat vseh učencev iz vseh držav/regij v raziskavi ESLC 2011.

Pri pisnem sporočanju prvega testiranega tujega jezika so nadpovprečne rezultate dosegli učenci iz Malte, Švedske, Nizozemske ter Estonije. Dosežki učencev iz Slovenije skupaj z dosežki učencev iz Grčije, Hrvaške in nemškega dela Belgije ne odstopajo statistično značilno od povprečja. V ostalih državah/regijah so učenci dosegli podpovprečen rezultat.

Kot lahko razberemo iz zgornjih treh slik, pri prvem testiranem jeziku odstotki učencev, ki dosegajo določeno raven znanja, variirajo. V sodelujočih državah/regijah z višjim dosežkom največ učencev dosega raven B2 pri bralnem in slušnem razumevanju, razmeroma manjši je odstotek teh učencev pri pisnem sporočanju. V državah/regijah z nižjim dosežkom več kot polovica učencev ne dosega višje ravni kot A1 v obeh kompetencah. Dosežki učencev iz Švedske, Nizozemske in Malte dosegajo nadpovprečne rezultate pri vseh treh kompetencah prvega testiranega tujega jezika. Slovenija je pri bralnem razumevanju in pisnem sporočanju prvega testiranega tujega jezika v povprečju vseh držav, ki so bile vključene, v slušnem razumevanju pa so slovenski učenci dosegli nadpovprečen rezultat.

4.2. Drugi testirani jezik

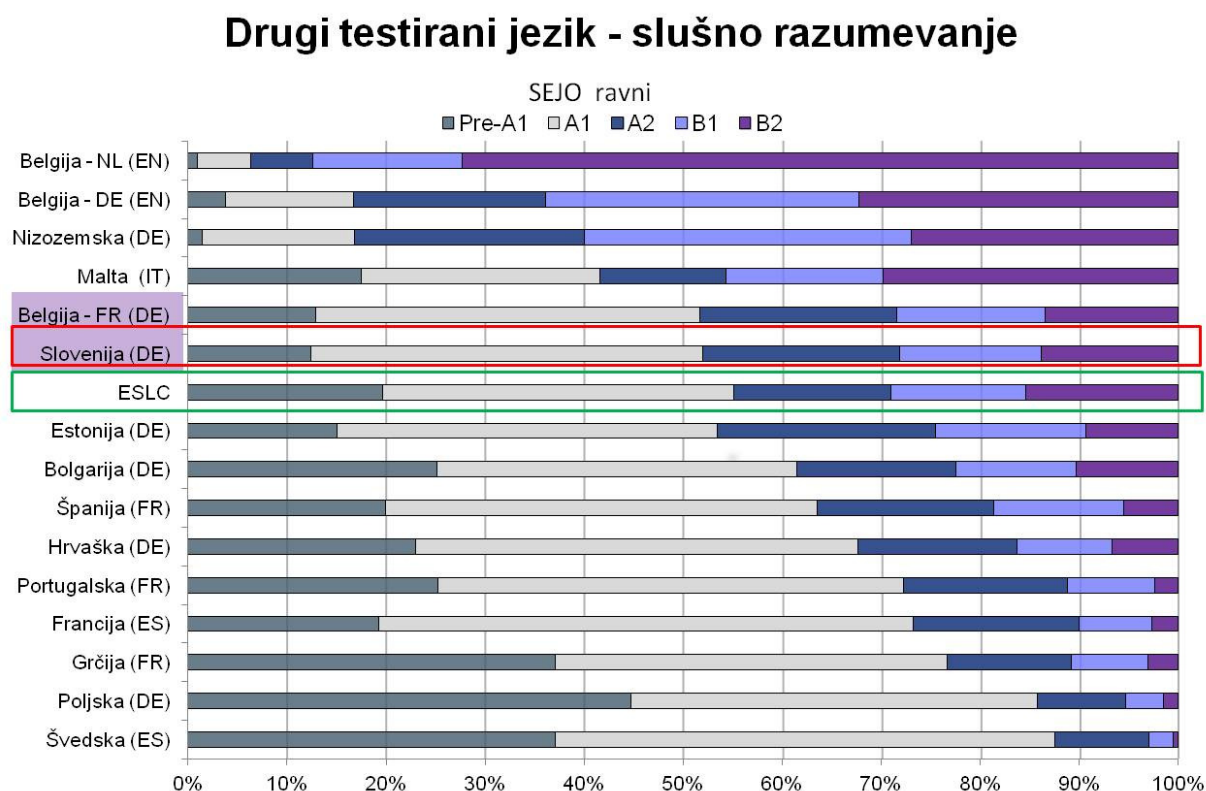
Slika 4.5: Drugi testirani jezik – bralno razumevanje

Opomba: Poleg imena države je v oklepaju naveden jezik, v katerem so bili učenci v državi/regiji testirani. Države/regije, katerih imena so obarvana, so po rezultatih podobne Sloveniji oziroma se Slovenija glede na dosežke učencev, od njih statistično značilno ne razlikuje. Za te države/regije lahko rečemo, da imajo podoben dosežek kot Slovenija. Oznaka ESLC v grafih nakazuje povprečen rezultat vseh učencev iz vseh držav/regij v raziskavi ESLC 2011.

Pri bralnem razumevanju drugega testiranega jezika je opaziti nižje dosežke učencev, kot pri bralnem razumevanju prvega testiranega jezika. V bralnem razumevanju drugega testiranega tujega jezika so nad povprečjem rezultati učencev iz nemškega dela Belgije, Španije, Nizozemske ter Malte. Dosežki učencev iz Slovenije skupaj z dosežki učencev iz Estonije, francoskega dela Belgije, Bolgarije ter Francije ne odstopajo od povprečja dosežkov učencev vseh držav vključenih v raziskavo. Dosežki učencev iz ostalih držav so pod ESLC povprečjem.

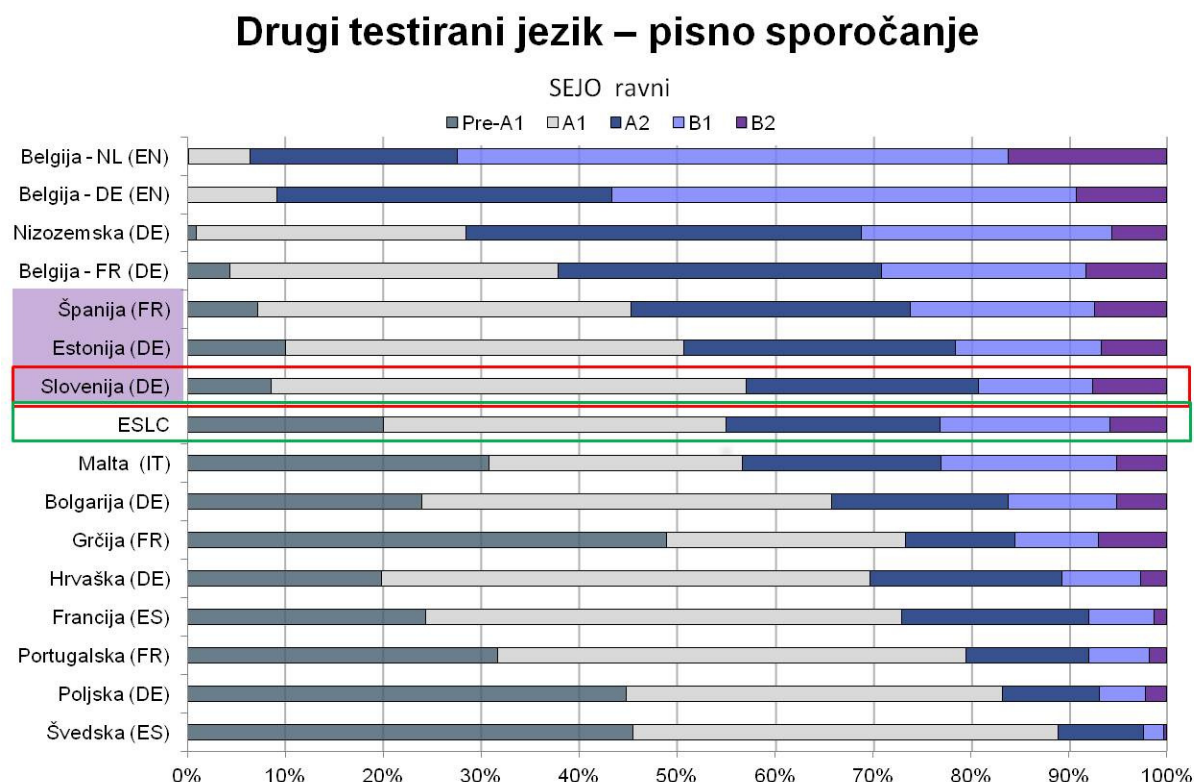
Slika 4.6: Drugi testirani jezik – slušno razumevanje

Opomba: Poleg imena države je v oklepaju naveden jezik, v katerem so bili učenci v državi/regiji testirani. Države/regije, katerih imena so obarvana, so po rezultatih podobne Sloveniji oziroma se Slovenija glede na dosežke učencev, od njih statistično značilno ne razlikuje. Za te države/regije lahko rečemo, da imajo podoben dosežek kot Slovenija. Oznaka ESLC v grafih nakazuje povprečen rezultat vseh učencev iz vseh držav/regij v raziskavi ESLC 2011.

Kot lahko razberemo, so dosežki učencev iz Slovenije skupaj z dosežki učencev iz francoskega dela Belgije nad povprečjem v slušnem razumevanju drugega testiranega tujega jezika. Statistično značilno višje dosežke kot slovenski učenci imajo učenci v flamskem ter nemškem delu Belgije, na Nizozemskem in na Malti.

Slika 4.7: Drugi testirani jezik – pisno sporočanje

Opomba: Poleg imena države je v oklepaju naveden jezik, v katerem so bili učenci v državi/regiji testirani. Države/regije, katerih imena so obarvana, so po rezultatih podobne Sloveniji oziroma se Slovenija glede na dosežke učencev, od njih statistično značilno ne razlikuje. Za te države/regije lahko rečemo, da imajo podoben dosežek kot Slovenija. Oznaka ESLC v grafih nakazuje povprečen rezultat vseh učencev iz vseh držav/regij v raziskavi ESLC 2011.

Pri pisnem sporočanju, podobno kot pri prvem testiranem jeziku, tudi pri drugem testiranem jeziku opazimo, da najvišje SEJO ravni dosega razmeroma manj učencev kot pri slušnem in bralnem razumevanju. Pri pisnem sporočanju v drugem testiranem tujem jeziku je Slovenija skupaj z Estonijo in Španijo nad povprečjem ESLC. Višje dosežke so dosegli učenci iz vseh treh jezikovnih področji Belgije ter Nizozemska. Rezultati ostalih držav so v povprečju ESLC oz. pod njim.

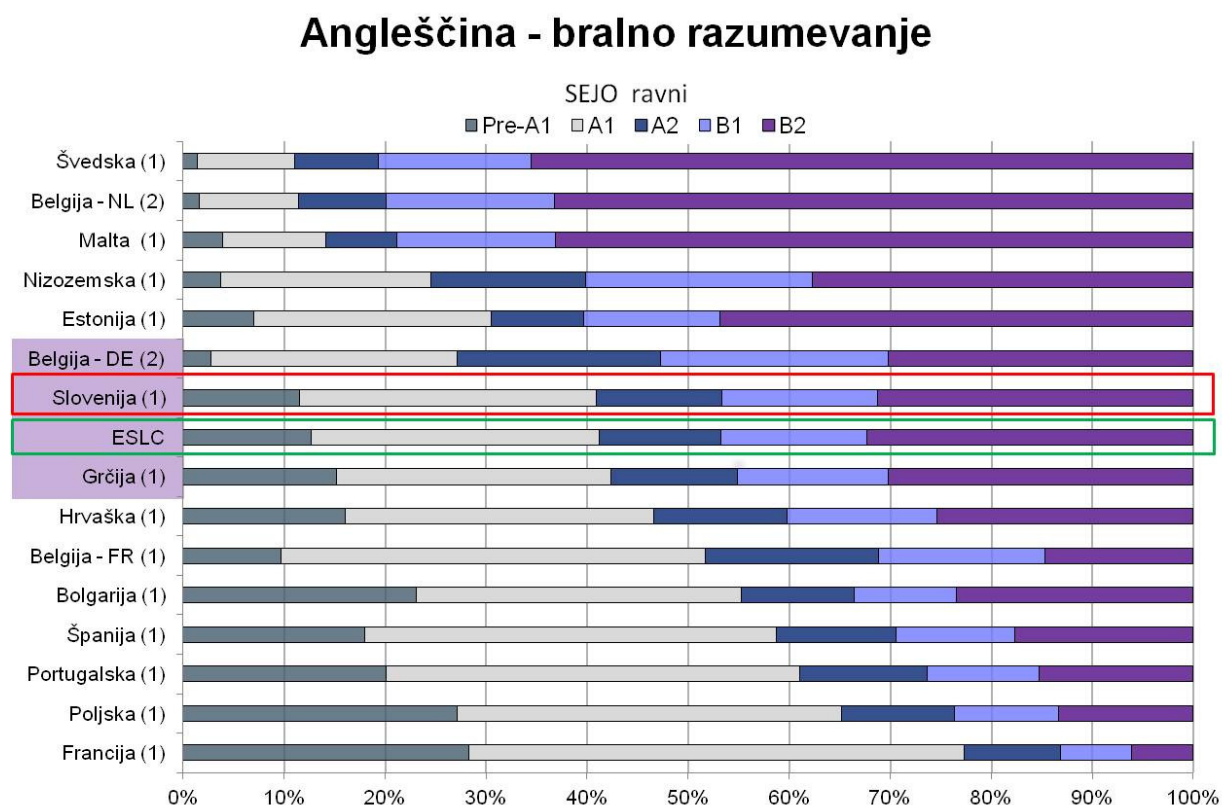
Pri drugem testiranem jeziku sta najboljši rezultat pri vseh treh kompetencah dosegli državi/regiji, ki sta za drugi tuj jezik izbrali angleščino. Znanje učencev na testiranju za drugi tuj jezik je v povprečju nižje od znanja na testiranju za prvi tuj jezik. V velikem številu sodelujočih držav oziroma regij se je pri vseh kompetencah izkazalo, da je odstotek učencev, ki ne dosegajo ravni A1 v drugem testiranem tujem jeziku, razmeroma visok.

Pri preverjanju vseh jezikovnih kompetenc lahko razberemo, da se Nizozemska, Malta in Estonija vedno uvrščajo v prvo četrtino vključenih držav/regij, Francija, Poljska in Portugalska pa v spodnjo četrtino vseh vključenih držav/regij.

4.3 Rezultati učencev pri angleščini

V nadaljevanju predstavljamo rezultate testiranja iz angleščine, v katerem so bili vključeni tudi slovenski devetošolci.

Slika 4.8: Bralno razumevanje – angleščina

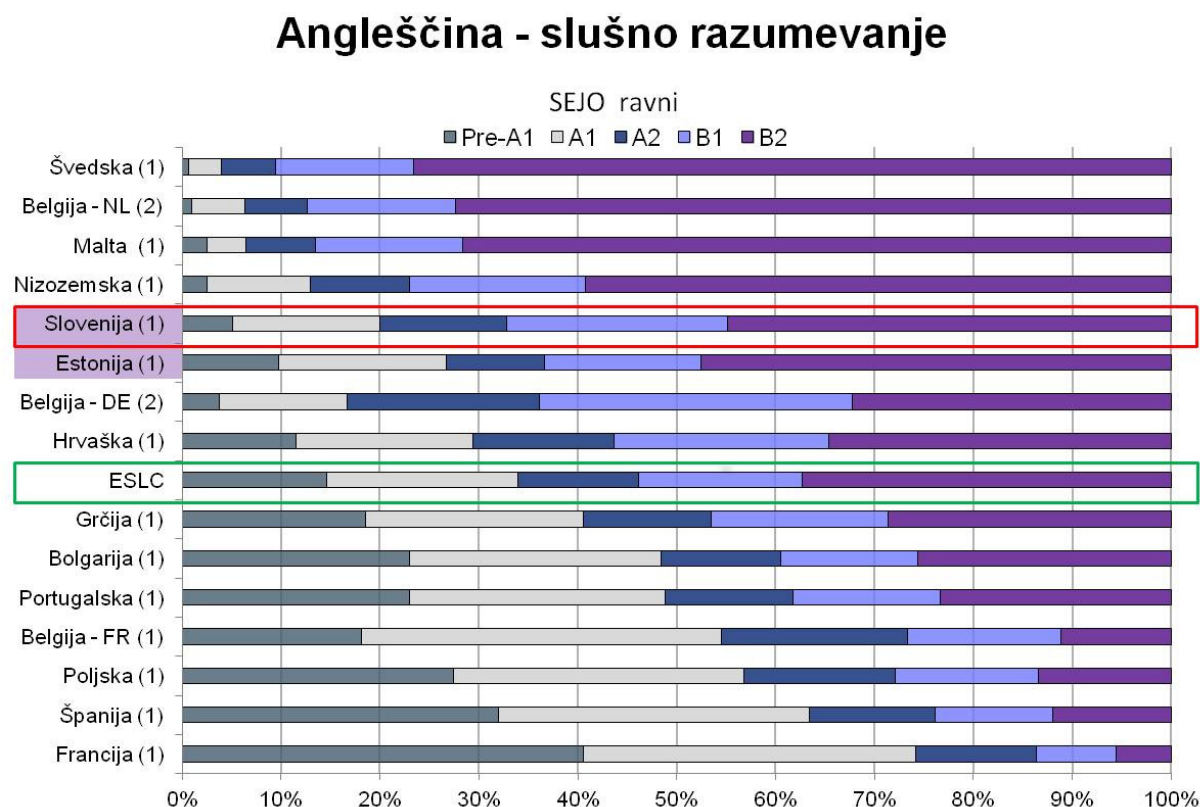
Opomba: Številka v oklepaju poleg imena države/regije pove, ali je bila angleščina v državi prvi ali drugi testirani jezik. Države/regije, katerih imena so obarvana, so po rezultatih podobne Sloveniji oziroma se Slovenija glede na dosežke učencev, od njih statistično značilno ne razlikuje. Za te države/regije lahko rečemo, da imajo podoben dosežek kot Slovenija. Oznaka ESCL v grafih nakazuje povprečen rezultat vseh učencev iz vseh držav/regij v raziskavi ESCL 2011.

Dosežki učencev iz Švedske, flamskega dela Belgije, Malte, Nizozemske in Estonije v bralnem razumevanju pri angleščini odstopajo od povprečja navzgor. Dosežki slovenskih učencev skupaj z dosežki učencev iz nemškega dela Belgije in Grčije ne odstopajo statistično značilno od povprečja ESCL. Dosežki učencev iz ostalih držav/regij so pod ESCL povprečjem.

Če si podrobneje ogledamo dosežke slovenskih učencev z vidika doseženih SEJO ravni znanja, lahko razberemo, da približno 45 % slovenskih devetošolcev pri bralnem razumevanju v angleščini dosega raven znanja B (B1+B2). Ti učenci presegajo referenčno raven znanja določeno z učnim načrtom za deveti razred osnovne šole, ki je A2. Bolj skrb zbujajoči

podatek pa je ta, da približno 12 % učencev po najmanj šestih letih učenja angleščine ne dosega niti začetne ravni A1, kar pomeni, da ne razumejo niti zelo kratkega in zelo enostavnega prebranega besedila. Skoraj 30 % slovenskih devetošolcev pa dosega le raven znanja A1, kar je prav tako nezadovoljivo, saj bi to raven znanja v skladu z našimi učnimi načrti učenci morali doseči že po 6. razredu osnovnega šolanja.

Slika 4.9: Slušno razumevanje – angleščina

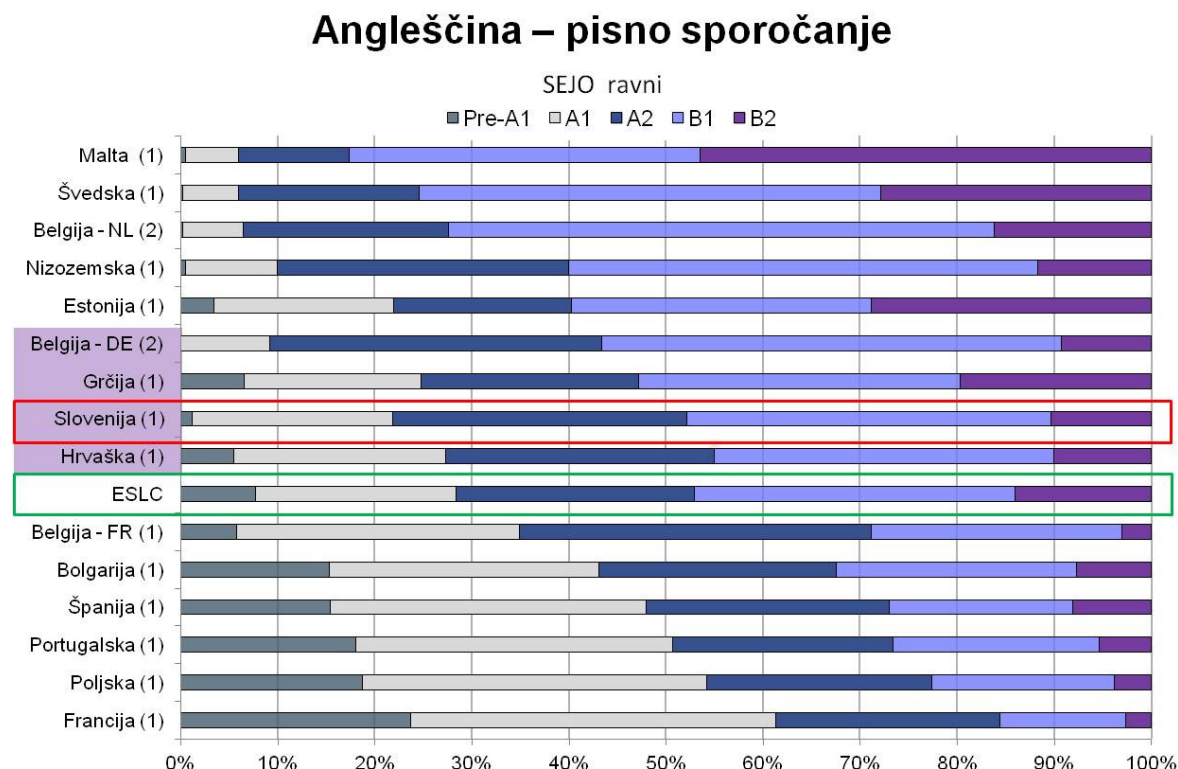
Opomba: Številka v oklepaju poleg imena države/regije pove, ali je bila angleščina v državi prvi ali drugi testirani jezik. Države/regije, katerih imena so obarvana, so po rezultatih podobne Sloveniji oziroma se Slovenija glede na dosežke učencev, od njih statistično značilno ne razlikuje. Za te države/regije lahko rečemo, da imajo podoben dosežek kot Slovenija. Oznaka ESCL v grafih nakazuje povprečen rezultat vseh učencev iz vseh držav/regij v raziskavi ESCL 2011.

V slušnem razumevanju pri angleščini so slovenski učenci dosegli nadpovprečen rezultat. Višje dosežke kot slovenski učenci imajo učenci iz Švedske, flamskega dela Belgije, Malte ter Nizozemske. Dosežki učencev iz ostalih držav/regij so povprečni oz. pod ESCL povprečjem.

Natančnejša analiza rezultatov slovenskih učencev kaže, da kar dobrih 60 % učencev dosega raven B, približno 45 % celo B2 raven, kar kaže na to, da več kot polovica naših devetošolcev presega zahteve našega učnega načrta pri slušnem razumevanju, ki od devetošolcev zahteva znanje na ravni A2. Po drugi strani pa še vedno okoli 5 % učencev ne dosega niti minimalne

ravni znanja (A1), prav tako je 15 % učencev na ravni A1, ki je predvidena po veljavnem učnem načrtu za angleščino za osnovno šolo že ob zaključku 6. razreda.

Slika 4.10: Pisno sporočanje – angleščina

Opomba: Številka v oklepaju poleg imena države/regije pove, ali je bila angleščina v državi prvi ali drugi testirani jezik. Države/regije, katerih imena so obarvana, so po rezultatih podobne Sloveniji oziroma se Slovenija glede na dosežke učencev, od njih statistično značilno ne razlikuje. Za te države/regije lahko rečemo, da imajo podoben dosežek kot Slovenija. Oznaka ESCL v grafih nakazuje povprečen rezultat vseh učencev iz vseh držav/regij v raziskavi ESCL 2011.

Tudi pri pisnem sporočanju so dosežki slovenskih devetošolcev nadpovprečni. Statistično podobne dosežke kot slovenski učenci imajo še učenci iz Hrvaške, Grčije in nemškega dela Belgije. Višje dosežke pa imajo učenci iz Malte, Švedske, flamskega dela Belgije, Nizozemske in Estonije.

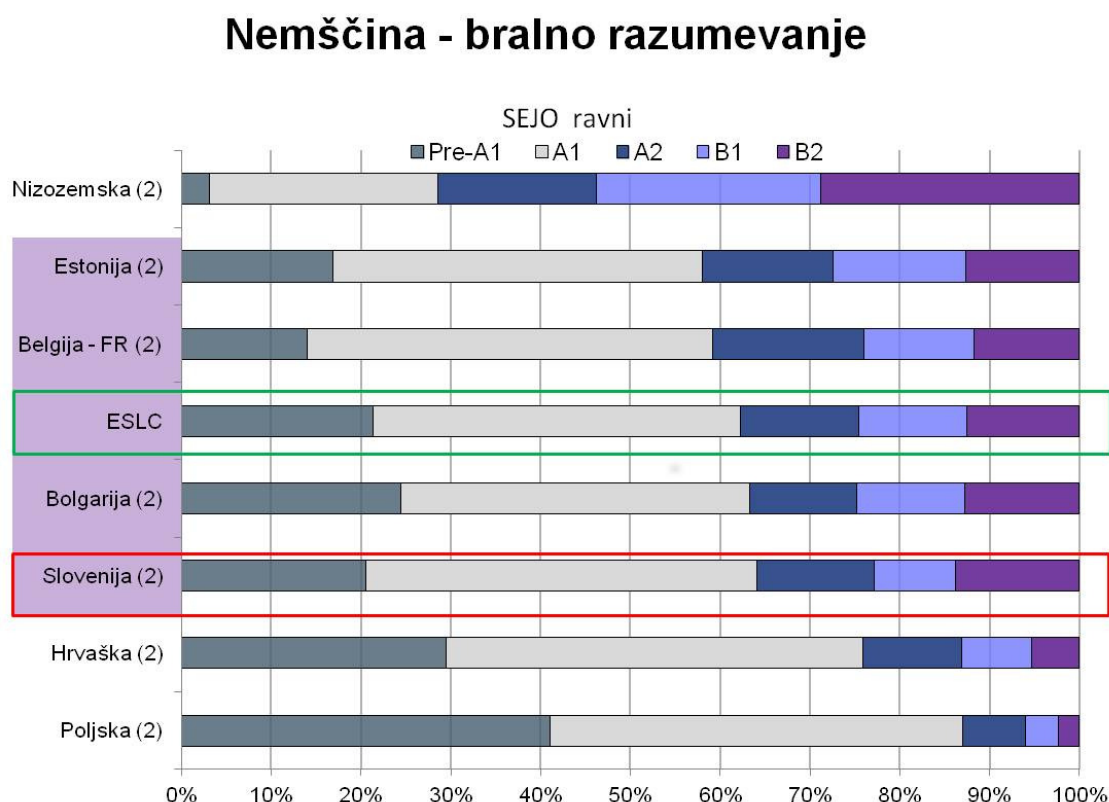
Podrobnejša analiza dosežkov slovenskih devetošolcev kaže, da jih tudi v pisnem sporočanju približno 47 % dosega B raven znanja po SEJO, kar presega zahteve našega učnega načrta, ki predvideva, da učenci ob zaključku osnovne šole dosegajo raven A2. Na drugi strani pa je 22 % devetošolcev, ki teh ciljev nikakor ne dosegajo.

Slovenski devetošolci v slušnem razumevanju ter pisnem sporočanju v angleščini dosegajo nadpovprečne rezultate v primerjavi z ostalimi vključenimi državami/regijami, rezultat pri bralnem razumevanju pa je povprečen. Glede na cilje veljavnega učnega načrta za angleščino,

ki predvideva, da učenci ob koncu devetega razreda izkazujejo znanje na ravni A2, lahko zaključimo, da od 45 % do 55 % devetošolcev ta pričakovanja presega, saj izkazujejo znanje na višjih ravneh. Na drugi strani pa ima Slovenija v primerjavi z državami, ki so dosegle višje rezultate, več učencev na A1 in celo pred-A1 ravni znanja. Največ (kar 41 %) je takih učencev pri bralnem razumevanju. Ti učenci pri bralnem razumevanju v angleščini ne dosegajo standardov, ki so postavljeni v naših veljavnih učnih načrtih iz angleščine.

4.4 Rezultati učencev pri nemščini

Slika 4.11: Bralno razumevanje – nemščina

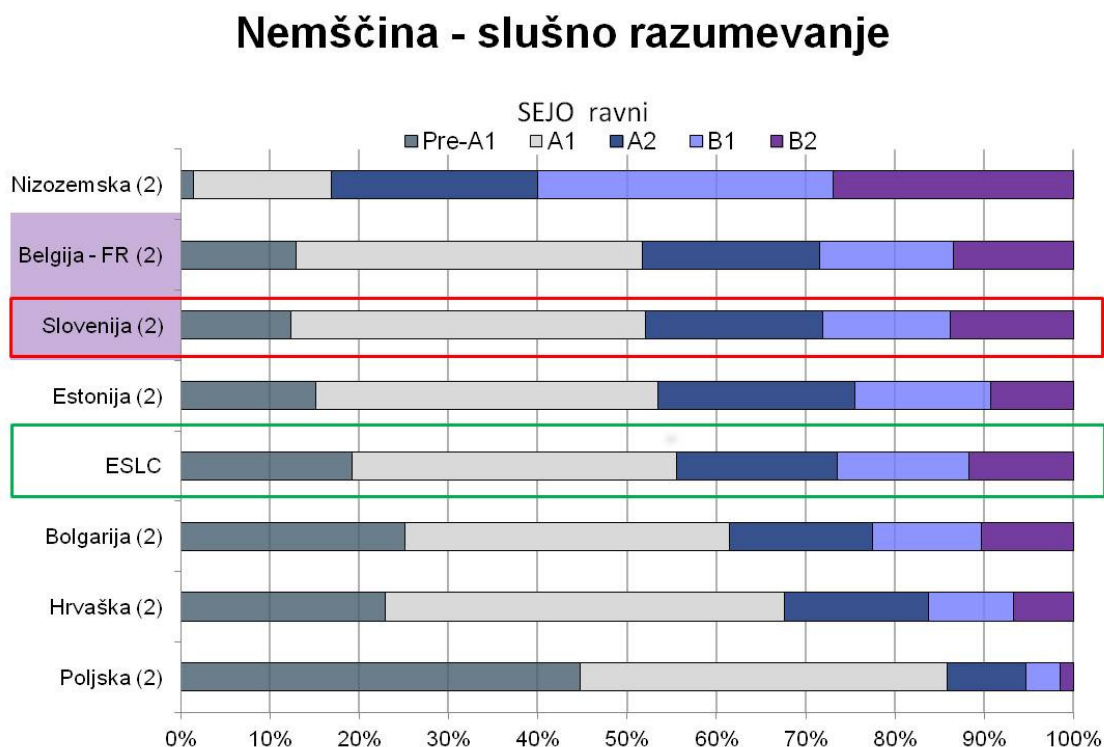
Opomba: Številka v oklepaju poleg imena države/regije pove, ali je bila nemščina v državi prvi ali drugi testirani jezik. Države/regije, katerih imena so obarvana, so po rezultatih podobne Sloveniji oziroma se Slovenija glede na dosežke učencev, od njih statistično značilno ne razlikuje. Za te države/regije lahko rečemo, da imajo podoben dosežek kot Slovenija. Oznaka ESCL v grafih nakazuje povprečen rezultat vseh učencev iz vseh držav/regij v raziskavi ESCL 2011.

Dosežki učencev večine držav/regij v bralnem razumevanju iz nemščine, vključno s Slovenijo, so v povprečju. Navzgor odstopa Nizozemska, pod povprečjem pa sta Hrvaška in Poljska.

Približno 22 % odstotkov slovenskih devetošolcev izkazuje pri bralnem razumevanju iz nemščine znanje na ravni B, približno 20 % pa jih ne dosega ravni A1, ki jo predvideva

veljavni učni načrt za nemščino (učni načrt za nemščino za cilj ob koncu devetega razreda postavlja znanje učencev na ravni A1 do A2).

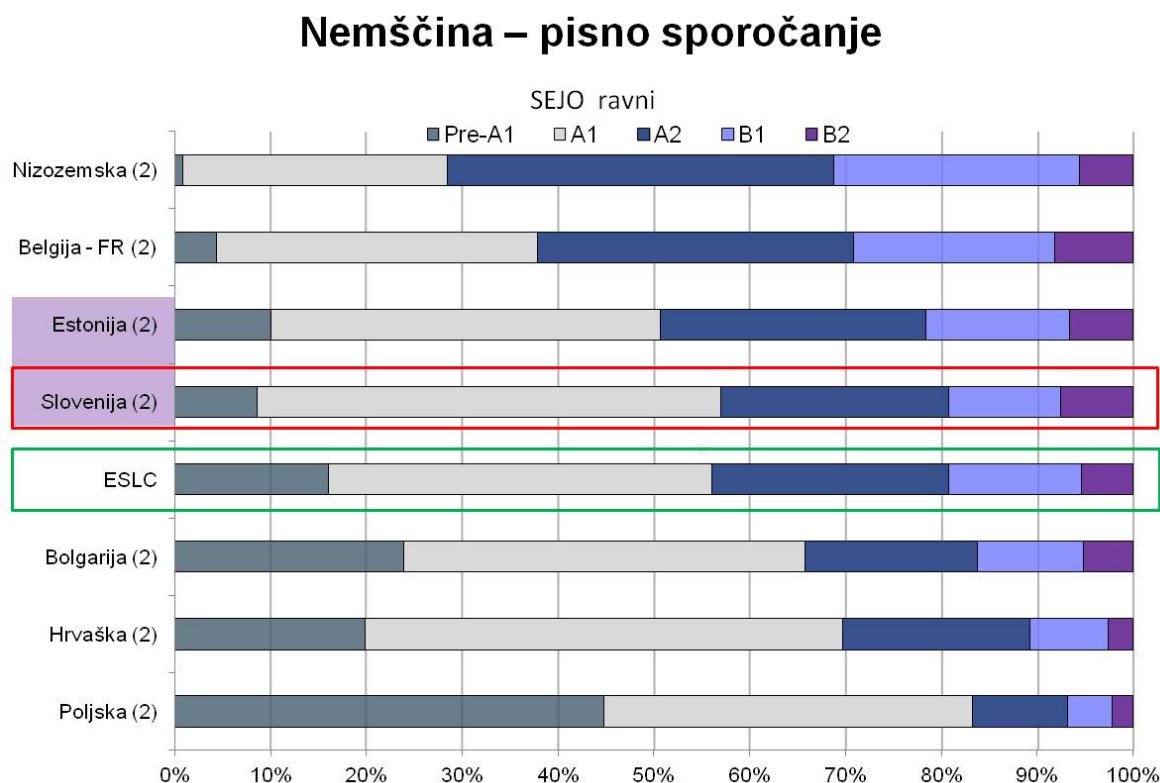
Slika 4.12: Slušno razumevanje – nemščina

Opomba: Številka v oklepaju poleg imena države/regije pove, ali je bila nemščina v državi prvi ali drugi testirani jezik. Države/regije, katerih imena so obarvana, so po rezultatih podobne Sloveniji oziroma se Slovenija glede na dosežke učencev, od njih statistično značilno ne razlikuje. Za te države/regije lahko rečemo, da imajo podoben dosežek kot Slovenija. Oznaka ESCL v grafih nakazuje povprečen rezultat vseh učencev iz vseh držav/regij v raziskavi ESCL 2011.

Pri slušnem razumevanju v nemščini slovenski devetošolci izkazujejo nadpovprečne dosežke. Statistično značilno višji dosežek imajo le nizozemski učenci. Skoraj 30 % učencev dosega B ravni znanja po SEJO, približno 13 % učencev pa ne dosega niti ravni A1, ki jo predvideva učni načrt za nemščino. Večina učencev (približno 60 %) v skladu z učnim načrtom dosega znanje na ravni A (A1 z okrog 35 % in A 2 z okrog 20 %), kjer gre za razumevanje enostavnih in kratkih besedil z vsakdanjo tematiko.

Slika 4.13: Pisno sporočanje – nemščina

Opomba: Številka v oklepaju poleg imena države/regije pove, ali je bila nemščina v državi prvi ali drugi testirani jezik. Države/regije, katerih imena so obarvana, so po rezultatih podobne Sloveniji oziroma se Slovenija glede na dosežke učencev, od njih statistično značilno ne razlikuje. Za te države/regije lahko rečemo, da imajo podoben dosežek kot Slovenija. Oznaka ESLC v grafih nakazuje povprečen rezultat vseh učencev iz vseh držav/regij v raziskavi ESLC 2011.

Tudi pri pisnem sporočanju v nemščini naši učenci dosegajo nadpovprečne dosežke. Višje dosežke imajo le učenci iz Nizozemske in francoskega dela Belgije.

Za skoraj 20 % slovenskih učencev lahko trdimo, da so že samostojni uporabniki nemščine na področju pisnega sporočanja, saj dosegajo ravni B (B1+B2). Približno 50 % učencev zna zapisati nekaj enostavnih povedi z enostavnim besediščem, manj kot 10 % učencev pa je takih, ki pri pisnem sporočanju v nemščini ne dosegajo ravni A1.

Slovenski devetošolci v slušnem razumevanju ter pisnem sporočanju v nemščini dosegajo nadpovprečne rezultate v primerjavi z ostalimi vključenimi državami/regijami, rezultat pri bralnem razumevanju pa je povprečen. Glede na cilje veljavnega učnega načrta za nemščino, ki predvideva, da ob koncu devetega razreda učenci dosegajo znanje na eni izmed A ravni, se največje odstopanje, tako kot pri angleščini, kaže pri bralnem razumevanju, kjer 20 % učencev ne dosega ravni A1 (pri slušnem razumevanju je takih približno 13 %, pri pisnem sporočanju pa manj kot 10 %).

5. OKOLJE, KJER POTEKA POUČEVANJE TUJIH JEZIKOV

Glavni cilj podatkov o okolju, kjer poteka učenje in poučevanje tujih jezikov, je olajšati in omogočiti bolj produktivno primerjavo jezikovnih politik ter učnih metod sodelujočih držav/regij z namenom širjenja dobre prakse. Za namene raziskave ESLC je bilo oblikovanih 13 različnih področij (indeksov) za primerjavo:

- zgodnje učenje tujih jezikov
- okolje prijazno do učenja tujih jezikov
- šola, ki spodbuja učenje tujih jezikov
- uporaba IKT, ki spodbuja poučevanje in učenje tujih jezikov
- medkulturne izmenjave
- učitelji, ki prihajajo iz drugih jezikovnih območij
- učenje tujih jezikov za vse
- pristop k učenju tujih jezikov
- dodiplomsko izobraževanje učiteljev ter izobraževanje in usposabljanje učiteljev na delu
- delo in študij v tujini
- uporaba obstoječih Evropskih orodij za ocenjevanje znanja tujih jezikov
- praktične izkušnje učiteljev

Učitelji, ravnatelji, učenci in nacionalni koordinatorji raziskav so odgovarjali na vprašalnike, v katerih so bila vprašanja o okolju, v katerem poteka učenje in poučevanje tujih jezikov. Za vsakega od indeksov, ki so bili sestavljeni iz nabora različnih vprašanj, so predstavljene razlike med sodelujočimi državami oziroma regijami.

5.1 Temelji za vseživljenjsko učenje tujih jezikov

5.1.1 Zgodnje učenje tujih jezikov

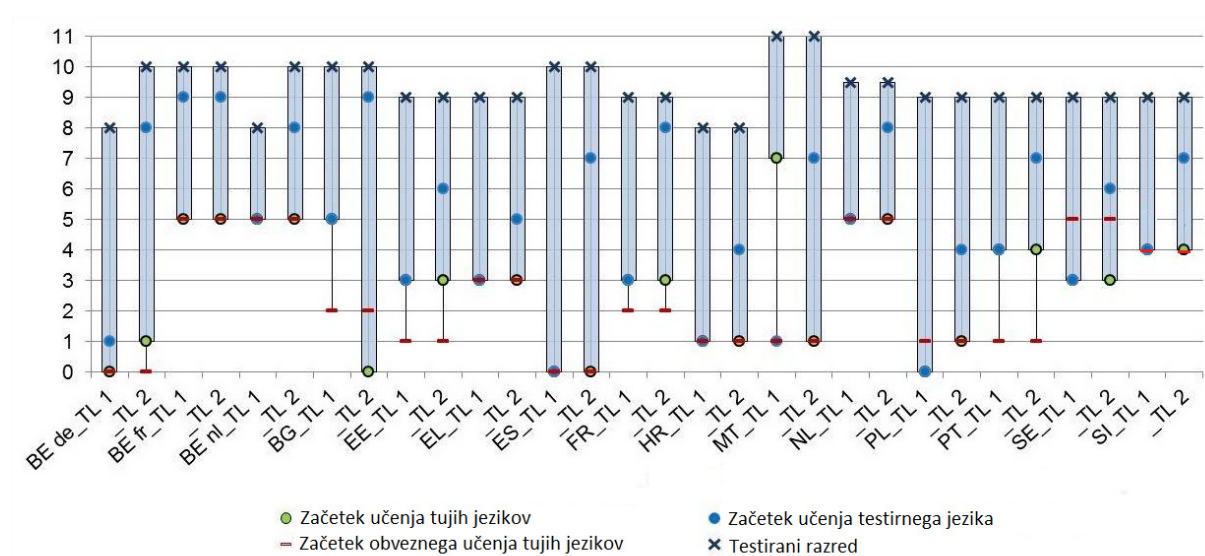
V trenutnih dokumentih Evropske unije je velik poudarek na zgodnjem učenju tujih jezikov. V splošnem podatki iz Vprašalnikov za učence kažejo na zgodnje učenje tujih jezikov, vendar so razlike med sodelujočimi državami/regijami še vedno opazne. Na Hrvaškem, v Španiji, na Poljskem, v nemško govorečem predelu Belgije in na Malti se učenci začnejo učiti tujega jezika v prvem razredu ISCED 1 ali še pred ISCED 1, medtem ko se tujega jezika začnejo učiti v petem razredu v flamskem in francoskem delu Belgije ter na Nizozemskem.

Znotraj nekaterih sodelujočih držav oziroma regij se učenci ne začnejo hkrati učiti prvega in drugega testiranega jezika. V večini držav/regij začetek učenja prvega testiranega jezika sovпада z začetkom učenja tujih jezikov na sploh. Učenci se v povprečju začnejo učiti drugi testiran jezik tri leta kasneje.

V osmih državah oziroma regijah so se učenci do testiranja učili prvi testirani jezik približno 5 do 6 let, v petih državah (nemški del Belgije, Hrvaška, Španija, Poljska in Malta) so se učenci prvega testiranega jezika do testiranja učili 7 do 10 let, v dveh državah/regijah (francoski in flamski del Belgije) pa 3 leta (v obeh regijah je prvi testirani jezik drugi najpogostejše poučevan tuj jezik).

V osmih državah/regijah so se učenci do testiranja učili drugi testirani jezik približno 1 do 2 leti, v šestih državah/regijah (Španija, Estonija, Švedska, Grčija, Hrvaška in Malta) pa od 3 do 4 leta. Na Poljskem so se učenci do testiranja drugi tuj jezik učili 5 let.

Slika 5.1: Začetek in število let učenja obeh testiranih jezikov po razredih

Število vseh šolskih ur, ki jih imajo učenci na urniku in so namenjene učenju tujih jezikov, in število šolskih ur na urniku, ki so namenjene učenju testiranega tujega jezika, se med sodelujočimi državami/regijami opazno razlikujeta. Število ur na teden, ki jih imajo učenci na urniku za učenje tujih jezikov na splošno, se giblje med 3 in 8 šolskih ur na teden. Od tega imajo učenci na urniku testirani jezik od 2 ur (Poljska, Slovenija, Bolgarija, Hrvaška, Estonija, Grčija za drugi testirani jezik ter flamski del Belgije za prvi testirani jezik) do 4 ure (nemški del Belgije in Malta za prvi testirani jezik).

V spodnji tabeli so prikazani odgovori učencev na vprašanje, koliko časa na teden porabijo za pisanje domače naloge za oba testirana jezika.

Tabela 5.2: Čas, ki ga učenci porabijo za domačo nalogo pri testiranih jezikih

Testirani jezik 1					
Sodelujoča država oziroma regija	Nič časa	Manj kot eno uro na teden	Približno eno do dve uri na teden	Približno dve do tri ure na teden	Več kot tri ure na teden
BE de	7%	25%	31%	23%	15%
BE fr	8%	30%	38%	17%	7%
BE nl	5%	23%	35%	22%	15%
BG	14%	25%	28%	18%	15%
EE	10%	35%	29%	18%	8%
EL	14%	18%	26%	19%	23%
ES	8%	27%	38%	18%	8%
FR	8%	27%	36%	19%	9%
HR	11%	42%	30%	11%	5%
MT	7%	24%	35%	20%	15%
NL	9%	39%	35%	14%	3%
PL	11%	32%	31%	18%	8%
PT	8%	46%	32%	11%	3%
SE	10%	47%	25%	13%	4%
SI	10%	49%	29%	9%	4%
Testirani jezik 2					
Sodelujoča država oziroma regija	Nič časa	Manj kot eno uro na teden	Približno eno do dve uri na teden	Približno dve do tri ure na teden	Več kot tri ure na teden
BE de	8%	36%	34%	15%	6%
BE fr	10%	28%	38%	18%	7%
BE nl	10%	52%	30%	6%	1%
BG	15%	21%	30%	18%	16%
EE	8%	31%	32%	20%	9%
EL	15%	21%	23%	22%	19%
ES	11%	37%	33%	15%	3%
FR	9%	31%	36%	19%	5%
HR	14%	48%	27%	7%	4%
MT	25%	37%	26%	8%	3%
NL	4%	40%	40%	13%	3%
PL	13%	35%	31%	15%	6%
PT	9%	55%	28%	5%	2%
SE	14%	55%	23%	6%	2%
SI	18%	58%	18%	4%	1%

Iz tabele je razvidno, da slovenski učenci porabijo najmanj, grški pa največ časa za pisanje domače naloge v primerjavi z učenci iz ostalih sodelujočih držav/regij. Največje razlike med testiranimi jeziki so opazne v flamskem delu Belgije, kjer učenci za pisanje domače naloge za prvi testirani jezik (francoščina) porabijo približno enako časa kot grški učenci, za drugi

testirani jezik (angleščina) pa približno toliko časa kot slovenski učenci. V splošnem učenci porabijo več časa za pisanje domače naloge za prvi testirani jezik, izjeme so le Bolgarija, Grčija, Nizozemska ter francoski del Belgije.

5.1.2 Raznolikost in vrstni red učenja tujih jezikov

V sedmih sodelujočih državah/regijah se vsi sodelujoči učenci v povprečju učijo več kot dva tuja jezika (francoski del Belgije, Bolgarija, Estonija, Grčija, Malta, Nizozemska in Švedska). V šestih sodelujočih državah/regijah se le učenci drugega testiranega jezika v povprečju učijo več kot dva tuja jezika, medtem ko se le v dveh sodelujočih državah/regijah vsi testirani učenci v splošnem učijo manj kot dva tuja jezika (Hrvaška in Poljska).

Vrstni red učenja tujih jezikov je med sodelujočimi državami/regijami različen. V večini držav/regij se učenci najprej začnejo učiti prvega testiranega jezika, poleg tega pa se je večina učencev, ki so bili testirani za drugi testirani jezik, predhodno že učila enega tujega jezika. Tudi število modernih in antičnih jezikov, ki se jih učenci lahko učijo, se med sodelujočimi državami/regijami razlikuje. V štirih državah (nemški del Belgije, Grčija, Malta in Nizozemska) imajo učenci na izbiro 4 različne tuje jezike, medtem ko imajo v dveh državah (Hrvaška in Poljska) na izbiro le 2.

5.2 Okolje prijazno do učenja tujih jezikov

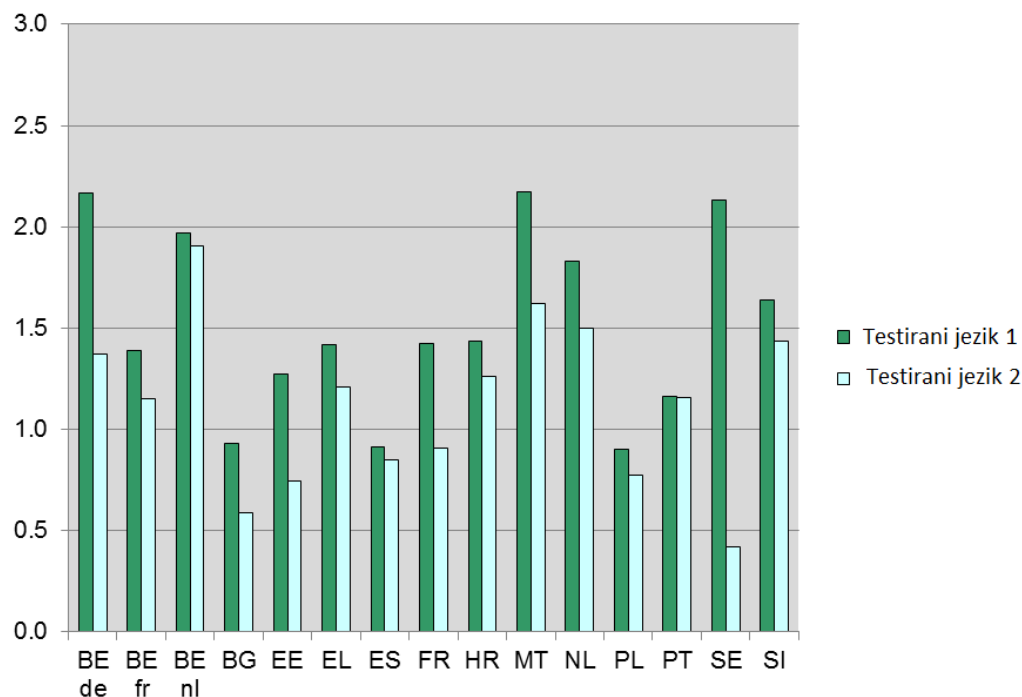
Okolje, ki je prijazno do učenja tujih jezikov, je življenjsko, delovno in učno okolje, kjer se lahko sliši in pride v stik z različnimi jeziki, govorci teh jezikov se v tem okolju čutijo sprejete, učenje tujih jezikov pa se spodbuja.

5.2.1 Priložnosti za neformalno učenje tujih jezikov

V splošnem je le majhen odstotek takih učencev, kjer tudi doma včasih govorijo testirani jezik, razen v nemškem delu Belgije, na Malti ter v Estoniji (prvi testirani jezik) ter v Grčiji (oba testirana jezika). Učenci vključeni v raziskavo tudi poročajo, da le redko pridejo v stik s testiranimi jeziki v okolju, v katerem živijo (preko prijateljev, sorodnikov in turistov).

Opazne razlike med sodelujočimi državami/regijami so tudi pri vprašanju, kako učenci ocenjujejo znanje testiranih jezikov svojih staršev. Na Malti in v flamskem delu Belgije učenci ocenjujejo, da je znanje obeh testiranih jezikov njihovih staršev dobro (srednja vrednost 1,5 na lestvici od 0 do 4). Učenci v nemškem delu Belgije, na Švedskem ter na Nizozemskem ocenjujejo znanje prvega testiranega jezika svojih staršev kot dobro, znanje drugega testiranega jezika pa slabo. Učenci iz Bolgarije, Španije, Estonije, Švedske (za drugi testirani jezik) ter Poljske ocenjujejo znanje testiranih jezikov svojih staršev kot relativno slabo.

Slika 5.3: Znanje testiranega jezika staršev (srednja vrednost)

Največ učencev pride v stik s testiranimi jeziki preko potovanj v tujino v Belgiji, na Nizozemskem, na Švedskem in v Sloveniji, saj so ti učenci v povprečju tujino obiskali več kot 1,5 krat v zadnjih treh letih. V Bolgariji, Grčiji, Španiji in na Poljskem so te srednje vrednosti občutno nižje (manj kot 1).

V približno polovici sodelujočih držav/regij so televizijski programi in filmi v kinih s podnapisi. V treh državah/regijah (francoski del Belgija, Španija in Francija) so televizijski programi in filmi v kinih sinhronizirani. V Bolgariji so filmi v kinih s podnapisi, televizijski programi pa so sinhronizirani, na Poljskem pa so filmi prav tako s podnapisi, televizijski programi pa imajo čez glas presnet komentar oziroma prevod. Na Malti so filmi in televizijski programi v originalnem jeziku brez prevoda. V nemškem delu Belgije filmi ter televizijski programi v prvem testiranem jeziku prav tako nimajo niti podnapisov niti sinhronizacije, filmi ter televizijski programi v drugem testiranem jeziku pa so v večini s podnapisi.

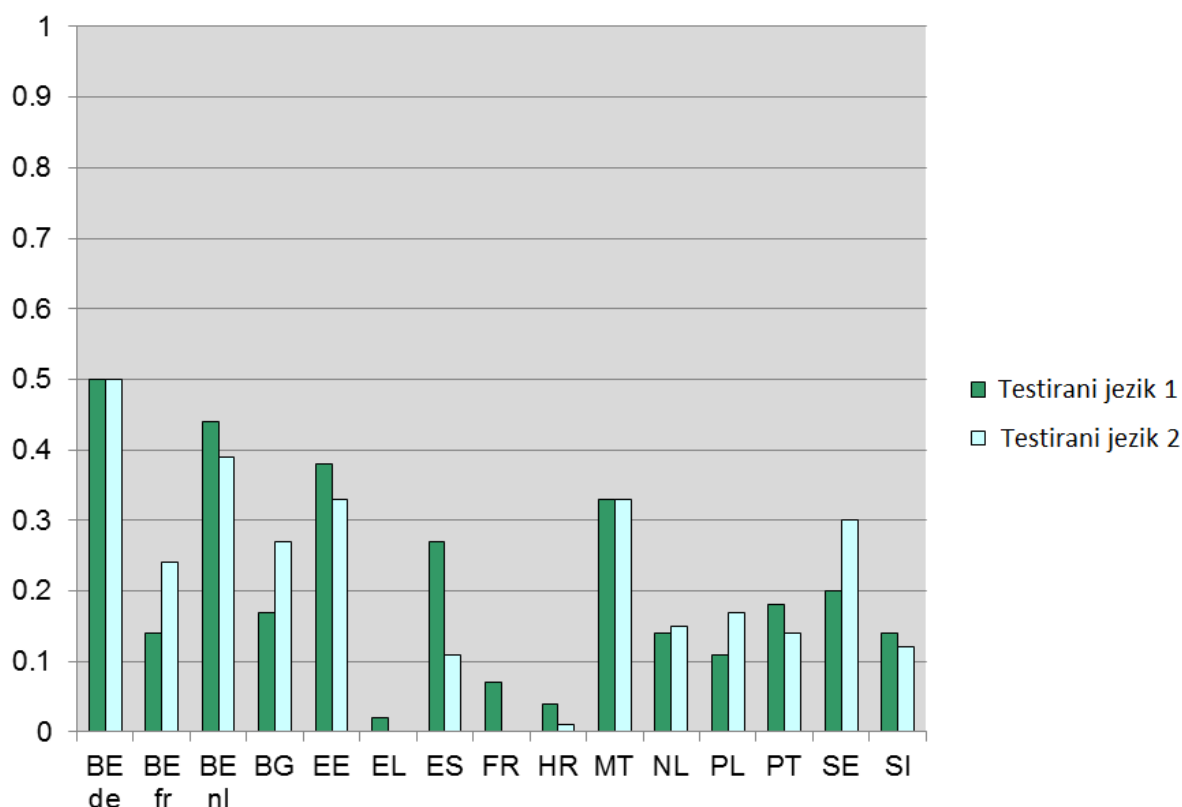
5.3 Šola, ki spodbuja učenje tujih jezikov

Šola, ki spodbuja učenje tujih jezikov, je tista šola, na kateri so prisotni različni jeziki, govorci teh jezikov se v tej šoli čutijo sprejete, učenje tujih jezikov pa se spodbuja.

5.3.1 Usmeritev šole pri učenju in poučevanju tujih jezikov

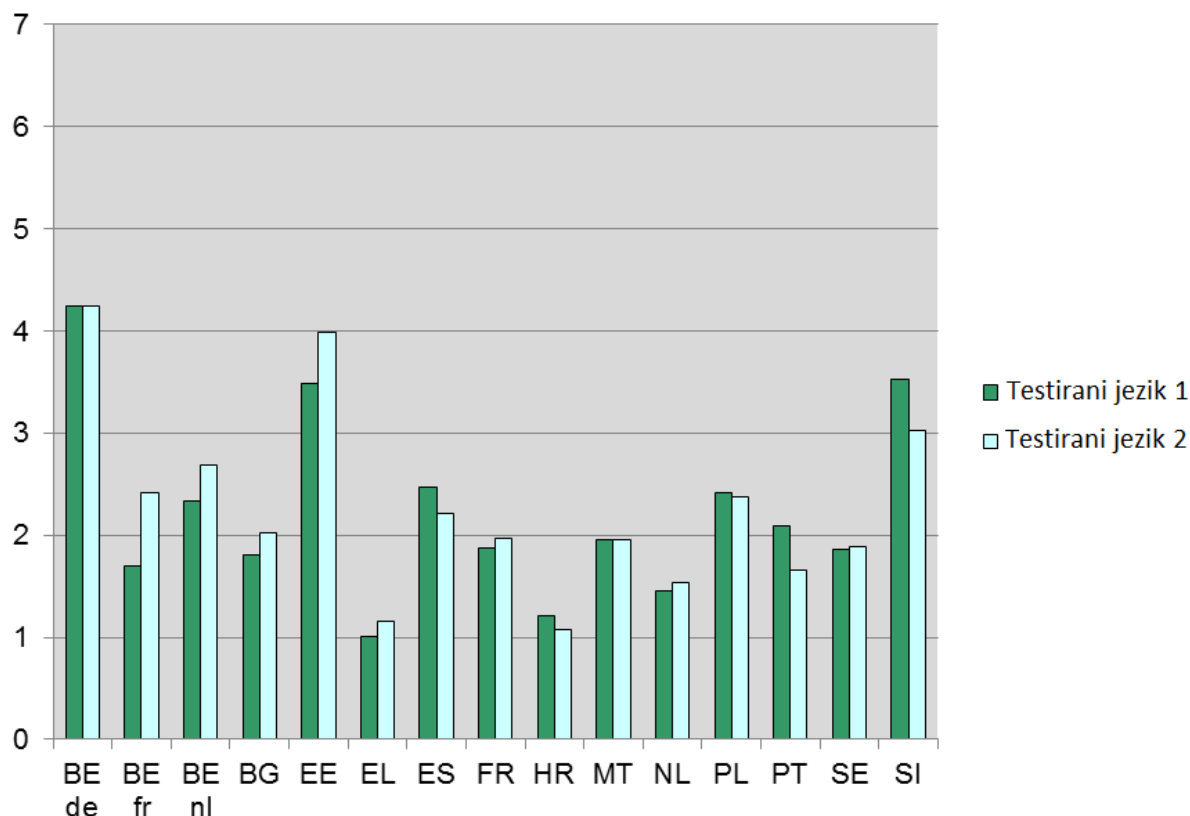
Vsebinsko in jezikovno celostno učenje (*Content and Language Integrated Learning – CLIL*), kjer se učenci učijo določenega predmeta v tujem jeziku, je ena izmed bolj učinkovitih metod učenja tujega jezika. Največji odstotek ravnateljev, ki so sodelovali v raziskavi in ki so potrdili, da se na njihovih šolah izvaja CLIL, je v nemškem delu Belgije, Estoniji in na Malti (nad 30 %). Države oziroma regije, kjer najmanjši odstotek šol ponuja CLIL, so Francija, Grčija in Hrvaška (manj kot 10 %).

Slika 5.4: Delež šol, ki ponujajo vsebinsko in jezikovno celostno učenje CLIL

Šole lahko učencem kot šolski predmet ponudijo tudi več tujih jezikov kot je zahtevano v kurikulumu. Poleg tega jim lahko ponudijo tudi obšolske dejavnosti, ki so povezane z učenjem tujih jezikov, lahko s poučevanjem tujih jezikov začnejo že v zgodnjih razredih, določijo več učnih ur za poučevanje tujih jezikov ali pa oblikujejo manjše razrede pri poučevanju tujih jezikov. Vse to omogoča učencem, da se učijo več tujih jezikov, kot je zahtevano, ter da je učenje tujih jezikov kvalitetnejše. Na vprašanja o tem, ali šola učencem omogoča zgoraj navedene možnosti, so odgovarjali ravnatelji šol. Rezultati kažejo (slika 5.5), da v povprečju največ od naštetih dejavnosti najdemo v šolah nemškega dela Belgije, v Estoniji in v Sloveniji (srednja vrednost nad 3 na lestvici od 0 do 7), najmanj pa v Grčiji in na Hrvaškem (srednja vrednost manj kot 1,5).

Slika 5.5: Šole dodatnimi dejavnostmi za tuje jezike

Sodelujoče države/regije se razlikujejo med sabo tudi glede na število dodatnih ur, ki jih šole ponujajo za tuje jezike, kot so dodatni in dopolnilni pouk (vprašanje iz vprašalnika za ravnatelje). Vse šole v nemškem delu Belgije in na Poljskem ponujajo dodatni in dopolnilni pouk, prav tako kar 90 % šol v flamskem delu Belgije, na Hrvaškem, na Portugalskem ter v Sloveniji ponujajo dodatne ure prvega testiranega jezika, v Bolgariji, Grčiji in na Malti pa je takih šol manj kot 60 %. V vseh sodelujočih državah/regijah razen v Estoniji manj šol ponuja dodatne ure pouka za drugi kot za prvi tuj jezik.

Manj razlik med državami/regijami je pri odgovorih učencev na vprašanje, v kolikšni meri se udeležujejo dodatnega in dopolnilnega pouka. V Grčiji, Španiji in na Poljskem se 40 % učencev prvega testiranega jezika udeležuje dodatnih in dopolnilnih ur pouka, za drugi testirani jezik se le v Grčiji tak odstotek učencev udeležuje dodatnih in dopolnilnih ur pouka. V francoskem delu Belgije, v Franciji in na Nizozemskem pa se le 20 % učencev udeležuje dodatnih in dopolnilnih ur pouka za oba testirana jezika.

5.3.2 Uporaba IKT za izboljšanje učenja in poučevanja tujih jezikov

Glede na odgovore ravnateljev obstajajo med državami/regijami velike razlike glede na dostopnost multimedijskega (jezikovnega) laboratorija v šolah. V Bolgariji, na Malti in v

Sloveniji je največ šol, ki imajo multimedijski laboratorij ne glede na to, ali imajo ustrezno programsko opremo za učenje tujih jezikov (več kot 45 % šol za oba testirana jezika). Najmanj takih šol pa je v nemškem in francoskem delu Belgije, v Estoniji, Grčiji, na Poljskem in Švedskem (manj kot 30 % šol za oba testirana jezika). Spletno učno okolje (npr. Moodle, WebTC ali Blackboard) je najbolj pogosto dostopno v šolah na Portugalskem, v flamskem delu Belgije, na Nizozemskem ter v Sloveniji za prvi testirani jezik (ima ga več kot 45 % šol). Najmanj pogosto pa je v nemškem delu Belgije, v Bolgariji, na Hrvaškem in na Poljskem (ima ga manj kot 10 % šol).

V splošnem učitelji precej pogosto uporabljajo računalnik za preverjanje domačih nalog učencev, za pripravo na pouk in za administrativne naloge, ki so povezane z njihovim delom v razredu (srednje vrednosti za sodelujoče države oziroma regije so med 1,7 in 2,9 na lestvici od 0 do 4). Med samim poukom pa IKT naprave uporabljajo manj pogosto (srednje vrednosti med 0,3 in 2,1). Prav tako učitelji pri pouku redko uporabljajo spletne vsebine (npr. programska oprema ali spletne strani, ki so namenjene učenju in poučevanju tujih jezikov, spletne slovarje, novice iz spletnih medijev ipd.) (srednje vrednosti med 0,6 in 1,2).

V splošnem učenci pogosto uporabljajo računalnik za različne dejavnosti kot so pisanje domače naloge, igranje igrice, za zabavo ter komuniciranje z drugimi (srednje vrednosti med 2,3 in 3,0 na lestvici od 0 do 4). Za pisanje domače naloge pri testiranih jezikih učenci uporabljajo računalnik manj pogosto (srednje vrednosti med 0,7 in 1,9).

5.3.3 Medkulturne izmenjave

Vlade v devetih sodelujočih državah/regijah sofinancirajo medkulturne izmenjave za učence na stopnji ISCED 1, splošni ISCED 2 in ISCED 3. V Bolgariji vlada sofinancira le izmenjave na splošnem ISCED 3, v francoskem delu Belgije pa le izmenjave na ISCED 1 in ISCED 2. Države/regije, kjer vlada sploh ne sofinancira medkulturnih izmenjav pa so nemški del Belgije, Estonija, Hrvaška, Portugalska in Švedska.

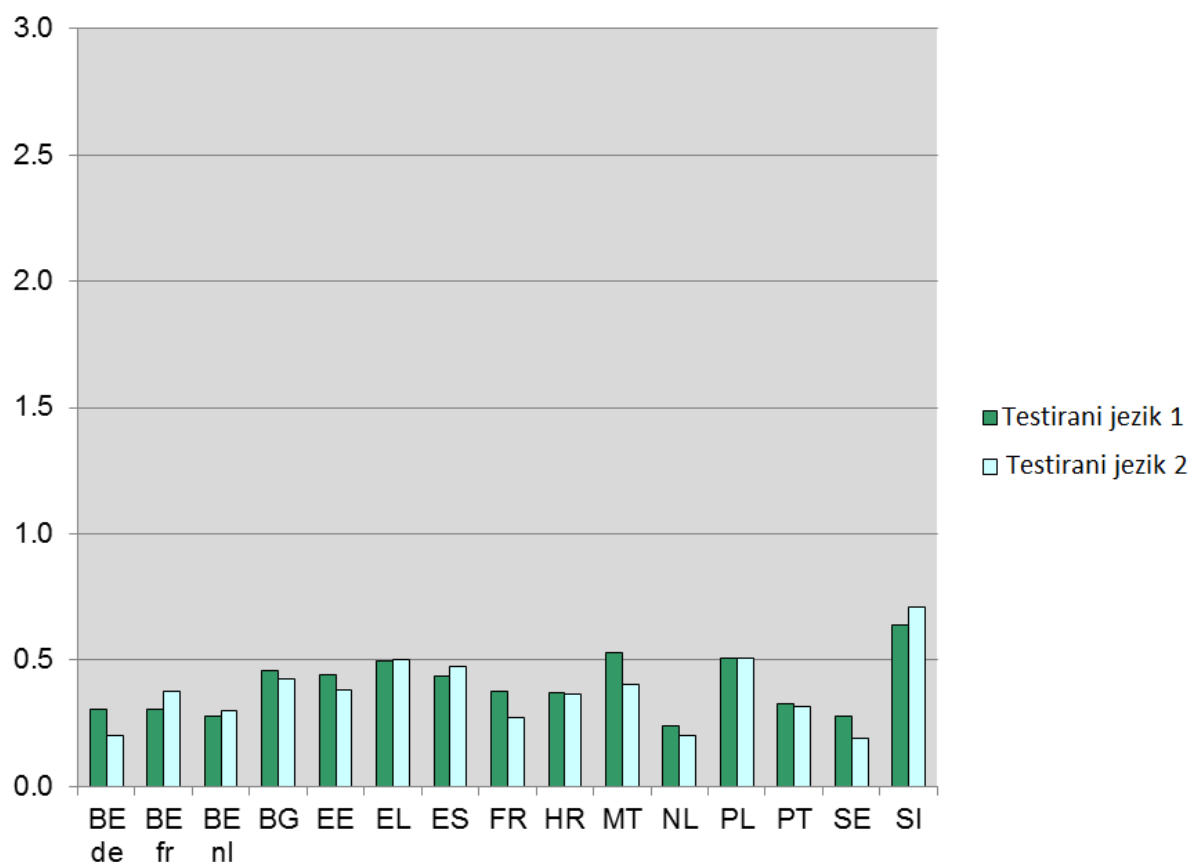
Kljub razlikam v financiranju je med državami oziroma regijami glede na odgovore učencev le malo razlik v možnostih za izmenjave. Učenci so bili v zadnjih treh letih le redko s šolo na obisku na šoli v tujini (srednje vrednosti se gibljejo med 0,3 in 1,3 na lestvici od 0 do 3). V splošnem so tudi učitelji odgovarjali, da le redko organizirajo obiske na šolah v tujini (srednje vrednosti se gibljejo med 0,1 in 1,3).

Prav tako učenci v splošnem menijo, da imajo malo možnosti za izvajanje jezikovnih projektov v okviru šole. V splošnem je poročano sodelovanje v tovrstnih projektih nizko, saj se srednje vrednosti gibljejo med 0,2 in 0,7 na lestvici od 0 do 3. Kljub temu pa so med državami/regijami opazne razlike v poročanju učiteljev o številu jezikovnih projektov, ki jih izvajajo (npr. jezikovni klubi, jezikovna tekmovanja, Evropski dan jezikov, jezikovni projekti,

dopisovanje z vrstniki iz tujine ali izleti v tujino). Največ takih učiteljev je iz Estonije, Poljske in Slovenije (srednja vrednost nas 1,0 na lestvici od 0 do 4), najmanj pa na Nizozemskem in Švedskem (srednja vrednost manj kot 0,5).

Spodnja slika predstavlja odgovore učencev na vprašanje, kolikokrat so v zadnjih treh letih sodelovali v različnih tujejezičnih projektih. Srednja vrednost za vse sodelujoče države/regije je zelo nizka z izjemo Slovenije, kjer je srednja vrednost nad 0,6 (na lestvici od 0 do 3).

Slika 5.6: Izkoriščene priložnosti za sodelovanje pri jezikovnih projektih glede na odgovore učencev

5.3.4 Šolsko osebje iz drugih jezikovnih skupnosti

Med sodelujočimi državami/regijami so opazne velike razlike v odstotku šol, ki imajo med zaposlenimi tudi gostujoče učitelje iz tujine. Največ takih šol je v nemškem in francoskem delu Belgije za drugi testirani jezik, v Bolgariji prav tako za drugi testirani jezik, v Španiji in na Malti. V teh državah so imeli v letu pred izvedbo raziskave na šolah 20 % ali več gostujočih učiteljev. Najmanj šol z gostujočimi učitelji je v flamskem delu Belgije, v Grčiji,

na Hrvaškem, Poljskem in Portugalskem za oba testirana jezika. V teh državah manj kot 5 % šol poroča, da imajo na šoli gostujočega učitelja.

Velike razlike med državami/regijami se kažejo tudi v odstotku učiteljev, katerih prvi jezik (jezik, ki so ga govorili doma pred dopolnjenim petim letom) je eden izmed testiranih jezikov. V nemškem delu Belgije je takih učiteljev kar 92 %, njihov prvi jezik je francoščina, ki je v Belgiji tudi prvi testirani jezik. Podobna situacija je na Malti, kjer je angleščina kot prvi testirani jezik tudi prvi jezik za 54 % učiteljev.

V vseh sodelujočih državah/regijah pa je vsaj 75 % učiteljev sodelovalo v strokovnem usposabljanju na delu ali ima dokončano ustrezno izobraževanje za poučevanje testiranega jezika kot tujega jezika v šoli.

5.3.5 Pristop k učenju in poučevanju tujih jezikov

Evropska unija ne promovira določene metode učenja in poučevanja, temveč je naklonjena celostnemu pristopu učenja in poučevanja s poudarkom na zmožnosti razumevanja ter sporazumevanja v več jezikih.

Med državami/regijami je le malo razlik glede na poudarke učiteljev na področju sporazumevalnih kompetenc (pisno sporočanje ter govorno, slušno in bralno razumevanje), na področju besedišča, slovnice in izgovorjave ter na področju kulture in literature pri učenju in poučevanju tujega jezika. V vseh državah oziroma regijah učitelji posvečajo najmanj pozornosti kulturi in literaturi v primerjavi z drugimi vidiki učenja in poučevanja tujih jezikov.

V večini držav/regij je najmanjši poudarek na pisnem sporočanju, še posebej to velja za Poljsko, največji poudarek pa je na govornem sporočanju, kar še najbolj velja za Slovenijo. Pri poučevanju besedišča, slovnice in izgovorjave se v vseh sodelujočih državah/regijah najbolj poudarja besedišče, še posebej na Poljskem in v Sloveniji. Razlika med osredotočanjem na slovnici in izgovorjavi pa je v splošnem zelo majhna.

Pri poročanju o uporabi testiranega jezika med poukom, obstajajo med odgovori učencev in učiteljev velike razlike. V splošnem učitelji odgovarjajo, da običajno uporabljajo testirani jezik med poukom testiranega jezika (srednje vrednosti med 2,0 in 3,6 na lestvici od 0 do 4). Učenci pa ocenjujejo, da učitelji med poukom testiranega jezika manj govorijo testirani jezik kot to menijo učitelji (srednje vrednosti med 1,7 in 3,3). Prav tako učenci in učitelji različno ocenjujejo uporabo testiranega jezika s strani učencev pri pouku testiranega jezika. Učitelji menijo, da učenci »tu in tam« med poukom govorijo testirani jezik (srednje vrednosti med 1,6 in 2,7 na lestvici od 0 do 4), medtem ko učenci menijo, da med poukom govorijo testirani jezik manj pogosto (srednje vrednosti med 1,2 in 2,5).

Glede na odgovore učencev lahko sklepamo, da učitelji včasih ali pogosto poudarjajo podobnosti med testiranimi in ostalimi jeziki med poučevanjem testiranega jezika (srednje vrednosti med 1,2 in 2,1 na lestvici od 0 do 3). Razlike med sodelujočimi državami/regijami so majhne.

Vprašalnik za učence vsebuje tudi nekaj vprašanj o tem, kako učenci zaznavajo testirani jezi. V splošnem učenci menijo, da je angleščina kot tuj jezik bolj uporabna kot ostali jeziki. Na Malti in na Švedskem učenci menijo, da je učenje angleščine (prvega testiranega jezika v teh dveh državah) v splošnem zelo lahko (srednja vrednost 1 na lestvici od 0 do 3). V vseh ostalih sodelujočih državah/regijah učenci ocenjujejo učenje testiranega jezika za težje (srednje vrednosti med 1,3 in 2,1). V vseh sodelujočih državah/regijah so učenci ocenili učenje drugega testiranega jezika za težje kot učenje prvega testiranega jezika, razen v flamskem delu Belgije in v Franciji.

V vseh sodelujočih državah/regijah razen v francoskem delu Belgije se večina učencev prvega testiranega jezika uči, ker je obvezni predmet v šoli. Le v petih državah/regijah (flamski in nemški del Belgije, na Nizozemskem, Poljskem in Portugalskem) se večina učencev tudi drugega testiranega jezika v šoli uči, ker je obvezen predmet. V Španiji, na Hrvaškem in v Sloveniji se večina učencev uči drugega testiranega jezika, ker so ga izbrali kot izbirni predmet.

5.4 Dodiplomsko izobraževanje učiteljev ter izobraževanje in usposabljanje učiteljev na delu

5.4.1 Dostop do kvalitetnega izobraževanja učiteljev ter izobraževanja in usposabljanja učiteljev na delu

Eden izmed ključnih ciljev za zagotavljanje kvalitetnega šolanja otrok, ki jih je postavila Evropska komisija, je izboljšanje dodiplomskega izobraževanja učiteljev ter zagotavljanje dodatnega izobraževanja in usposabljanja učiteljev na delu.

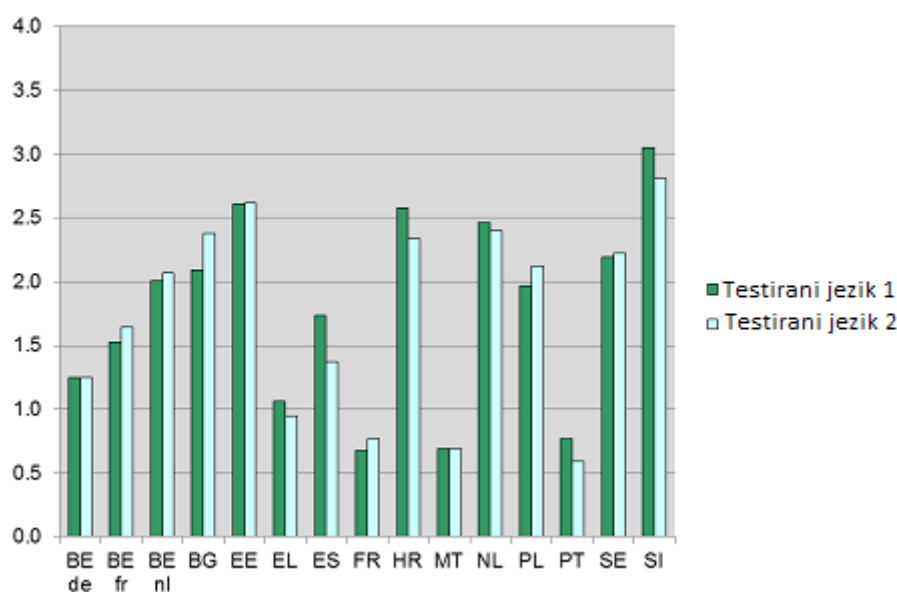
Večina učiteljev vključenih v raziskavo je končala šolanje na stopnji ISCED 5A ali višje. V vseh sodelujočih državah/regijah ima večina učiteljev vključenih v raziskavo vsa zahtevana spričevala/diplome in strokovne izpite za poučevanje testiranih jezikov. V vseh državah/regijah razen v flamskem delu Belgije je večina učiteljev obeh testiranih jezikov popolnoma specializirana za učenje oziroma poučevanje tujih jezikov.

Tabela 5.7: Specializacija učiteljev testiranih jezikov vključenih v raziskavo

Testirani jezik 1							
Sodelujoča država oziroma regija	Brez kvalifikacije	Brez kvalifikacije za poučevanje jezikov	Splošna kvalifikacija	Delna kvalifikacija za poučevanje jezikov	Specializacija za poučevanje jezikov	Popolna specializacija za poučevanje jezikov	Popolna specializacija za poučevanje testiranega jezika
BE de	0%	13%	3%	6%	38%	37%	3%
BE fr	0%	0%	1%	4%	16%	78%	0%
BE nl	0%	1%	0%	12%	70%	16%	1%
BG	0%	0%	1%	3%	24%	45%	27%
EE	3%	0%	13%	2%	17%	33%	32%
EL	0%	0%	3%	2%	32%	13%	50%
ES	0%	0%	3%	19%	23%	29%	26%
FR	0%	0%	1%	1%	2%	8%	87%
HR	0%	0%	14%	0%	28%	35%	22%
MT	0%	0%	1%	6%	29%	19%	45%
NL	9%	0%	0%	0%	4%	30%	58%
PL	1%	0%	0%	1%	18%	16%	64%
PT	0%	0%	1%	0%	5%	91%	3%
SE	4%	1%	4%	6%	25%	59%	2%
SI	3%	0%	0%	1%	22%	54%	20%
Testirani jezik 2							
Sodelujoča država oziroma regija	Brez kvalifikacije	Brez kvalifikacije za poučevanje jezikov	Splošna kvalifikacija	Delna kvalifikacija za poučevanje jezikov	Specializacija za poučevanje jezikov	Popolna specializacija za poučevanje jezikov	Popolna specializacija za poučevanje testiranega jezika
BE de	0%	0%	0%	29%	22%	49%	0%
BE fr	0%	0%	0%	4%	15%	81%	0%
BE nl	0%	1%	3%	12%	33%	49%	1%
BG	0%	0%	0%	2%	20%	52%	26%
EE	0%	0%	3%	1%	6%	44%	46%
EL	0%	0%	1%	4%	43%	24%	28%
ES	0%	0%	8%	26%	14%	35%	17%
FR	0%	0%	0%	1%	13%	17%	69%
HR	1%	0%	10%	0%	24%	28%	37%
MT	1%	0%	0%	3%	25%	24%	48%
NL	1%	0%	0%	0%	17%	10%	73%
PL	0%	0%	0%	0%	20%	12%	68%
PT	0%	0%	0%	0%	11%	87%	2%
SE	9%	0%	0%	7%	23%	46%	16%
SI	0%	0%	0%	0%	19%	57%	24%

Opazne razlike med državami/regijami se kažejo predvsem na področju sofinanciranja dodatnega strokovnega spopolnjevanja, do katerega so upravičeni učitelji. Ravnatelji v Sloveniji, Estoniji in na Hrvaškem ocenjujejo, da se njihove učitelje finančno dovolj spodbuja k dodatnemu strokovnemu spopolnjevanju (srednja vrednost več kot 2,5 na lestvici od 0 do 4). Med odgovori učiteljev o spodbudah pri dodatnem strokovnem spopolnjevanju pa je na ravni držav/regij manj razlik. Učitelji v Sloveniji in v nemškem delu Belgije ocenjujejo, da prejmejo dovolj finančnih spodbud za dodatno strokovno spopolnjevanje (srednja vrednost 2 ali več na lestvici od 0 do 4).

Slika 5.8: Število različnih finančnih spodbud za dodatno strokovno spopolnjevanje s strani šole

V vseh treh regijah v Belgiji, v Bolgariji (učitelji drugega testiranega jezika), Estoniji, Franciji (učitelji prvega testiranega jezika), na Nizozemskem (učitelji prvega testiranega jezika), v Sloveniji in na Švedskem (učitelji prvega testiranega jezika) več kot 50 % učiteljev navaja, da se lahko dodatno strokovno spopolnjujejo med njihovim delovnim časom, njihove šolske ure pa v tem času nadomesti nadomestni učitelj. V Španiji, na Malti in Portugalskem več kot 50 % učiteljev navaja, da se lahko dodatno strokovno spopolnjujejo le izven njihovega delovnega časa. V Bolgariji, na Portugalskem in v Sloveniji več kot 40 % učiteljev pravi, da je dodatno strokovno spopolnjevanje pogoj za napredovanje. Odstotek je malo manjši (20-40 %) v Estoniji in na Hrvaškem, v ostalih sodelujočih državah oziroma regijah pa je ta odstotek manjši od 20 %.

V splošnem so se vsaj enkrat v petih letih vsi učitelji izobraževali na dodatnem strokovnem spopolnjevanju, vendar med sodelujočimi državami/regijami pa obstajajo razlike, na kakšen način je to spopolnjevanje potekalo: ali je potekalo na njihovi šoli, na drugi instituciji v

njihovi državi, na drugi instituciji v tujini ali preko spleta. V francoskem delu Belgije, v Španiji, Estoniji, na Hrvaškem, Poljskem in v Sloveniji so učitelji v povprečju sodelovali v več kot dveh vrstah spopolnjevanja. V vseh drugih državah/regijah so učitelji v povprečju sodelovali le v 1,5 do 2 različnih oblikah. V večini sodelujočih držav/regij je bila tema spopolnjevanja učiteljev predvsem povezana s tujim jezikom in manj z načinom poučevanja. Nasprotna situacija je le na Nizozemskem in na Švedskem.

5.4.2 Delo in študij v tujini

Vprašalnik za nacionalne koordinatorje je vseboval tudi vprašanje, ali državni organi (vključno z lokalnimi, regionalnimi in državnimi) sofinancirajo izmenjavo učiteljev tujih jezikov s tujino. V sedmih sodelujočih državah/regijah (flamski del Belgije, Bolgarija, Španija, Malta, Nizozemska, Poljska in Slovenija) državni organi sofinancirajo izmenjavo učiteljev tujih jezikov na vseh stopnjah ISCED med dodiplomskim izobraževanjem in kasneje. V Grčiji oblasti sofinancirajo izmenjavo učiteljev tujih jezikov na vseh stopnjah ISCED med delovno dobo, vendar ne med dodiplomskim izobraževanjem. V Angliji pa oblasti sofinancirajo le izmenjave učiteljev na stopnji ISCED 1 med dodiplomskim izobraževanjem ter med delom.

V skoraj vseh sodelujočih državah oziroma regijah manj kot 40 % ravnateljev poroča, da bi se katerikoli od njihovih učiteljev udeležil izmenjave s tujino v prejšnjem šolskem letu, ki jih financira ali sofinancira Evropska unija, vlada ali ostali sponzorji. Odgovori ravnateljev tudi kažejo na to, da je le malo učiteljev tujih jezikov sodelujočih šol sodelovalo v izmenjavi s tujino.

Več razlik je opaznih pri odgovoru učiteljev na vprašanje, kolikokrat so odpotovali v tujino (v državo, kjer se govori testirani jezik) za več kot en mesec zaradi različnih razlogov (počitnice, študij ali tečaji v tujini ipd.). Največ učiteljev, ki je iz prej naštetih razlogov za več kot mesec dni obiskalo državo, kjer govorijo testirani jezik, je v Grčiji, na Poljskem in na Švedskem za drugi testirani jezik ter v Španiji in Franciji za oba testirana jezika (srednja vrednost je večja od 1,5 na lestvici od 0 do 5). Najmanj takih učiteljev (srednja vrednost manjša od 0,5) je v Bolgariji, Estoniji in na Portugalskem za prvi testirani jezik (angleščina). V Sloveniji odgovori učiteljev ne odstopajo od mednarodnega povprečja.

5.4.3 Uporaba obstoječih evropskih orodij za ocenjevanje znanja tujih jezikov

V trinajstih sodelujočih državah/regijah je Skupni evropski jezikovni okvir (SEJO) obvezen oziroma ga državne oblasti priporočajo. Odstotek učiteljev, ki so se izobraževali na področju SEJO, se v povprečju giblje med 22 % in 84 %. V Estoniji, Franciji in na Nizozemskem se je na tem področju izobraževalo več kot 60 % učiteljev obeh testiranih jezikov, v nemškem delu Belgije se je več kot 60 % učiteljev prvega testiranega jezika izobraževalo na tem področju,

na Malti pa več kot 60 % učiteljev drugega testiranega jezika. Manj kot 25 % učiteljev se je na tem področju izobraževalo v Angliji, na Švedskem in v francoskem delu Belgije za prvi testirani jezik ter v flamskem delu Belgije za drugi testirani jezik. V splošnem učitelji pri svojem delu ne uporabljajo SEJO zelo pogosto. V Sloveniji je uporaba SEJO s strani ministrstva pristojnega za vzgojo in izobraževanje pri delu učiteljev priporočena. Iz odgovorov učiteljev lahko razberemo, da SEJO pri svojem delu uporabljajo občasno.

Razlike med državami/regijami so manjše pri uporabi in izobraževanju na področju jezikovnih listovnikov. V povprečju je kar med 17 % in 73 % učiteljev odgovorilo, da uporabljajo oziroma so se izobraževali na področju uporabe jezikovnega listovnika. Kljub tem podatkom pa je dejanska uporaba jezikovnih listovnikov precej manjša, saj jih v povprečju uporablja manj kot 25 % sodelujočih učiteljev.

5.4.4 Praktične izkušnje učiteljev

Med sodelujočimi državami oziroma regijami obstaja zelo malo razlik v trajanju obvezne prakse za učitelje vključene v raziskavo. Najmanj časa obvezna praksa traja v Grčiji in Sloveniji (približno 1 mesec), največ pa na Hrvaškem in Portugalskem (približno 3 mesece). Vse ostale države so nekje vmes. Prav tako je le malo razlik med številom let poučevanja tujega jezika pri učiteljih. V povprečju vsi učitelji učijo tuj jezik med 10-imi in 20-imi leti.

Več razlik med učitelji je v številu jezikov, ki so jih v zadnjih petih letih poučevali, ter v številu jezikov, ki so jih poučevali, vendar ti jeziki niso testirani jeziki. V Bolgariji, Franciji in na Hrvaškem imajo učitelji drugega testiranega jezika manj izkušenj pri učenju drugih tujih jezikov kot v ostalih državah. Podobno je v Grčiji, na Malti, na Nizozemskem za učitelje prvega testiranega jezika ter na Poljskem za učitelje obeh testiranih jezikov. Učitelji v flamskem in nemškem delu Belgije (drugi testirani jezik), v francoskem delu Belgije (oba testirana jezika), na Portugalskem (drugi tuj jezik) in na Švedskem (prvi testirani jezik) imajo v povprečju največ izkušenj pri poučevanju tujih jezikov.

6. POVEZAVE MED KONTEKSTUALNIMI DEJAVNIKI TER ZNANJEM TUJIH JEZIKOV

V tem poglavju so predstavljene povezave med kontekstualnimi dejavniki, ki so povezani z dosežki na jezikovnem področju, ter med rezultati na jezikovnem testu. Za vsako od sodelujočih držav/regij, za vsak jezik in za vsako kompetenco so izračunane regresijske analize. Pri slušnem in bralnem razumevanju je za vsakega učenca po en rezultat, pri pisnem sporočanju pa dva rezultata, za vsako dimenzijo (sporočanje, jezik) po en rezultat.

6.1 Učinek zgodnjega učenja tujih jezikov

Indeks 'Začetek učenja tujih jezikov' predstavlja najzgodnejši razred, v katerem se učenci začnejo učiti enega ali več tujih jezikov. Za večino sodelujočih držav oziroma regij, jezikov in kompetenc je zgodnje učenje tujih jezikov pozitivno povezano z dosežkom na jezikovnem testu, kar pomeni, da prej kot se učenci začnejo učiti tujega jezika, višji je njihov rezultat na jezikovnem testu, kar se je še posebej pokazalo za pisno sporočanje.

Indeks 'Število učnih ur testiranega jezika na teden' predstavlja število učnih ur testiranega jezika na teden iz vprašalnika za učence. Indeks je bil izračunan na podlagi števila učnih ur testiranega jezika na teden glede na odgovore učencev ter na podlagi povprečnega trajanja šolske ure testiranega jezika. Za večino sodelujočih držav, jezikov ter jezikovnih kompetenc je povezava med tem indeksom ter znanjem testiranega jezika pozitivna, čeprav je manj kot polovica učinkov statistično značilna. V splošnem to pomeni, da se večje število učnih ur testiranega jezika na teden povezuje z višjim rezultatom na jezikovnem testu (predvsem za bralno in slušno razumevanje).

Indeks 'Količina časa za učenje za test iz testiranega jezika na teden' predstavlja količino časa, ki ga učenci posvetijo učenju za test ali naloge pri testiranem jeziku na teden. Prav tako indeks 'Količina časa za učenje in pripravo domače naloge iz testiranega jezika na teden' predstavlja količino časa, ki ga učenci posvetijo pisanju domače naloge za testirani jezik na teden. Oba indeksa kažeta mešane učinke na znanje testiranega jezika, vendar je večina učinkov negativnih in le manj kot polovica teh učinkov je statistično značilnih. V splošnem to pomeni, da manj časa kot učenci porabijo za učenje in pripravo domačih nalog za testirani jezik, višji rezultat na jezikovnem testu so dosegli. Mešane učinke lahko pojasnimo z dvema razlagama, in sicer:

- učenci, ki menijo, da je učenje testiranega jezika lahko, se manj učijo in manj časa porabijo za pisanje domačih nalog, hkrati pa dosežejo enake rezultate kot učenci, ki imajo težave pri učenju testiranega jezika
- hkrati pa več časa kot se učenci pripravljajo na test in delajo domače naloge, višja je verjetnost, da bodo na testu dosegli boljše rezultate.

Več tujih in antičnih jezikov kot imajo učenci na izbiro v šoli, višji je rezultat učencev na jezikovnem testu, vendar pa je le manj kot polovica učinkov statistično značilnih. Povezava je najmočnejša za pisno sporočanje.

Indeks 'Število modernih jezikov, ki se jih je učenec učil' predstavlja srednjo vrednost števila tujih jezikov, ki se jih učenci učijo oziroma so se jih učili v osnovni šoli in/ali srednji šoli vključno s testiranim jezikom. Za večino sodelujočih držav, jezikov ter kompetenc se ta indeks pozitivno povezuje z rezultatom na jezikovnem testu, kar pomeni, da več jezikov kot se učenci učijo, višji rezultat dosežejo na jezikovnem testu. Povezava je močnejša za bralno

razumevanje in pisno sporočanje, poleg tega je tudi več učinkov statistično značilnih kot pri slušnem razumevanju.

6.2 Učinek okolja prijaznega do učenja tujih jezikov

Indeks 'Znanje testiranega jezika staršev' temelji na vprašanju o znanju testiranega jezika mame in očeta učenca vključenega v raziskavo. V splošnem se ta indeks pozitivno povezuje z rezultati jezikovnega testa za večino sodelujočih držav/regij, jezikov in jezikovnih kompetenc, kar pomeni, da bolje kot znajo starši testirani jezik, višji rezultat na jezikovnem testu dosegajo učenci. Ta učinek je najmočnejši za pisno sporočanje, sledi pa slušno razumevanje.

Indeks 'Uporaba testiranega jezika doma' predstavlja, ali se učenci doma pogovarjajo v testiranem jeziku. V splošnem ima ta indeks pozitiven učinek na rezultate jezikovnih testov za slušno in bralno razumevanje, kar pomeni, da je večja uporaba testiranega jezika doma povezana z višjimi rezultati na slušnih in bralnih testih, vendar pa v večini sodelujočih držav oziroma regij te povezave niso statistično značilne.

Indeks 'Izpostavljenost testiranemu jeziku pri potovanjih v tujino' predstavlja odgovore učencev na vprašanje, kako pogosto so potovali oziroma potujejo v tujino ali pa so prejeli obiske iz tujine v zadnjih treh letih. Za večino sodelujočih držav/regij ter jezikov je povezava med tem indeksom in rezultatom na jezikovnem testu pozitivna, čeprav je le polovica učinkov statistično značilnih. V splošnem to pomeni, da večja kot je izpostavljenost testiranemu jeziku pri potovanjih v tujino ali z obiski iz tujine, višji je rezultat na jezikovnih testih (predvsem za bralno in slušno razumevanje). Pri pisnem sporočanju je nekaj učinkov tudi negativnih, kar pomeni večja kot je izpostavljenost, nižji so rezultati pri testih za pisno sporočanje, vendar tudi ti učinki niso statistično značilni. Visoke srednje vrednosti tega indeksa imajo vse tri regije v Belgiji, Nizozemska, Slovenija (predvsem za drugi testirani jezik) in Švedska, nizke srednje vrednosti pa so v Bolgariji, Grčiji in na Poljskem.

Indeks 'Izpostavljenost testiranemu jeziku preko tradicionalnih in novih medijev' predstavlja odgovore učencev na vprašanje, kako pogosto pridejo v kontakt s testiranim jezikom preko medijev na različne načine, npr. z igranjem računalniških igrice v testiranem jeziku. V splošnem ima ta indeks na rezultate jezikovnih testov močan pozitiven učinek, kar pomeni, da bolj kot so učenci izpostavljeni testiranemu jeziku preko tradicionalnih in novih medijev, višje rezultate dosegajo na jezikovnih testih. To velja za vse kompetence v večini sodelujočih držav/regij in za večino jezikov.

6.3 Učinek šole, ki spodbuja učenje tujih jezikov

6.3.1 Usmeritev šole pri učenju in poučevanju tujih jezikov

Šole lahko v okviru pouka ponudijo poseben program, v katerem se učenci učijo različnih predmetov v več kot enem jeziku. Ta program se imenuje CLIL (vsebinsko in jezikovno celostno učenje – Content and Language Integrated Learning), kjer se učenci učijo različnih nejezikovnih predmetov v tujem jeziku, in se smatra kot učinkovito metodo za učenje in poučevanje tujega jezika. Tudi šole, ki ne ponujajo CLIL-a, se lahko bolj usmerijo v poučevanje tujih jezikov, saj imajo nekaj avtonomije pri sestavljanju šolskega kurikula in lahko ponudijo več tujih jezikov oziroma lahko tujim jezikom posvetijo več šolskih ur.

Med uporabo CLIL-a na šoli in uspehom učencev na jezikovnem testu ni nobene jasne povezave. Pozitivna povezava obstaja med usmeritvijo šole v poučevanje tujih jezikov ter med uspehom učencev na jezikovnih testih, kar pomeni, da bolj kot je šola usmerjena v poučevanje tujih jezikov, boljše rezultate dosegajo njeni učenci na jezikovnem testu, vendar pa je le ena tretjina primerov statistično značilnih. Največ šol, ki se usmerjene v poučevanje tujih jezikov, najdemo v nemškem delu Belgije, v Estoniji in Sloveniji, najmanj pa v Grčiji, na Hrvaškem in na Nizozemskem.

6.3.2 Uporaba IKT, ki spodbuja poučevanje in učenje tujih jezikov

Indeks 'Uporaba IKT doma za učenje tujih jezikov' predstavlja količino uporabe računalnika med učenjem ali pisanjem domače naloge pri tujih jezikih. Indeks je sestavljen iz srednjih vrednosti odgovorov na devet vprašanj o namenu uporabe računalnika (npr. iskanje podatkov za domačo nalogo, branje tekstov v tujem jeziku ipd.). Med tem indeksom in uspešnostjo učencev na jezikovnem testu obstaja močna negativna povezava, kar pomeni, da se pogostejša uporaba računalnika pri učenju in pisanju domačih nalog pri tujem jeziku povezuje z nižjim rezultatom na jezikovnem testu. Povezava je enako močna za vse tri kompetence. Ker je to nepričakovan rezultat, so na tem mestu potrebne dodatne poglobljene raziskave.

6.3.3 Medkulturne izmenjave

Indeks 'Šolski izleti v tujino in obiski šole iz tujine' predstavlja, kako pogosto so učenci odhajali na šolske izlete v tujino in kako pogosto so šolo obiskali obiskovalci iz tujine v zadnjih treh letih. Indeks predstavlja srednje vrednosti odgovorov na vprašanja, ki se nanašajo na šolske izlete v tujino in tuje obiske na šoli. Možni odgovori na ta vprašanja so bili od 'nikoli' do 'trikrat ali več'. Med tem indeksom in rezultatom na jezikovnem testu je rahlo negativna povezava za vse tri kompetence, najbolj pa za pisno sporočanje. To pomeni, da bolj pogosti kot so izleti v tujino in tuji obiski, nižje rezultate na jezikovnem testu dosegajo učenci. Razlog za ta rezultat lahko iščemo v tem, da so srednje vrednosti za pogostost izletov v tujino

in obiskov v tujini na spodnjem delu lestvice, kar pomeni, da šole le redko organizirajo tovrstne izlete in obiske, zato je varianca znotraj držav majhna.

6.3.4 Pristop k učenju in poučevanju tujih jezikov

Za večino sodelujočih držav/regij, testiranih jezikov ter kompetenc je povezava med poudarkom, ki ga dajo učitelji na razvijanje različnih komunikacijskih kompetenc (bralne, slušne, govorne ali pisne), ter med rezultatom na jezikovnem testu pozitivna. To pomeni, da bolj kot učitelji poudarjajo določeno kompetenco, višji rezultat na jezikovnem testu za to kompetenco bodo učenci dosegli, vendar pa je statistično značilnih le tretjina vseh povezav. Povezave so približno enako močne za vse tri testirane kompetence. V splošnem učitelji bolj poudarjajo govorno, slušno in bralno kompetenco kot pisno.

Prav tako je povezava med dosežki učencev in poudarjanje slovnice oziroma kulture in literature med poukom pozitivna. V splošnem v večini sodelujočih držav/regij učitelji najmanj poudarjajo slovnico, kar še posebej velja za Francijo in Švedsko. Izjeme so v flamskem delu Belgije (prvi testirani jezik), Španiji ter v Grčiji (prvi testirani jezik), kjer učitelji bolj poudarjajo slovnico kot kulturo in literaturo.

Indeks 'Zaznana podobnost med tujimi jeziki' predstavlja zaznave učencev, kako pogosto učitelji izpostavijo podobnosti med različnimi tujimi jeziki, ki jih učenci poznajo, ter med testiranim jezikom. Med tem indeksom in uspešnostjo učencev na testu znanja tujih jezikov obstaja negativna povezava, kar pomeni, da bolj kot učitelji izpostavljajo podobnosti, nižji rezultat učenci na testu dosežejo. Povezava je enako močna za vse tri kompetence. Ker je ta rezultat nepričakovan, bo potrebno na tem področju narediti še dodatne analize.

Indeks 'Učiteljeva uporaba testiranega jezika med poukom testiranega jezika' in indeks 'Učenčeva uporaba testiranega jezika med poukom testiranega jezika' sta se pri regresiji upoštevala skupaj in predstavljata pogostost uporabe testiranega jezika med poukom glede na zaznave učencev. Povezava med tema dvema indeksoma ter rezultati jezikovnega testa je pozitivna, kar pomeni, da več kot učenci in učitelji uporabljajo testirani jezik med poukom, boljše rezultate učenci dosegajo na jezikovnem testu.

Indeks 'Učiteljeva uporaba testiranega jezika med poukom testiranega jezika' predstavlja pogostost uporabe testiranega jezika med poukom glede na odgovore učiteljev. V večini sodelujočih držav/regij, za večino jezikov ter kompetenc je povezava med tem indeksom ter rezultati na jezikovnem testu pozitivna, kar pomeni, da več kot učitelji govorijo testirani jezik med poukom testiranega jezika, boljše rezultate na jezikovnem testu dosegajo učenci.

Indeks 'Uporaba testiranega jezika med poukom testiranega jezika učencev' predstavlja pogostost uporabe testiranega jezika med poukom glede na odgovore učencev. V večini

sodelujočih držav oziroma regij, za večino jezikov ter kompetenc je povezava med tem indeksom ter rezultati na jezikovnem testu pozitivna, kar pomeni, da več kot učenci govorijo testirani jezik med poukom testiranega jezika, boljše rezultate na jezikovnem testu dosegajo. Za slušno in bralno razumevanje je manj kot tretjina povezav pozitivnih in statistično značilnih, za pisno sporočanje pa je več kot tretjina povezav pozitivnih in statistično značilnih.

Te povezave (med obema zgoraj predstavljenima indeksoma o uporabi testiranega jezika ter rezultati na jezikovnem testu) so pozitivne na nivoju učencev ter tudi na nivoju šol, kar pomeni, da večja uporaba testiranega jezika pri pouku ne pomeni samo tega, da imajo učenci boljše rezultate na testu, vendar tudi to, da imajo v povprečju boljše rezultate tudi na ravni šole (šolsko povprečje je višje).

Indeks 'Zaznava uporabnosti testiranega jezika in učenja testiranega jezika' predstavlja odnos učencev do uporabnosti testiranega jezika za različne namene kot so potovanja, osebno življenje, pridobitev dobre službe in za uporabo računalnika. Ta indeks se pozitivno povezuje z rezultati na jezikovnem testu, kar pomeni, da višje kot učenci ocenjujejo uporabnost testiranega jezika, višje rezultate dosegajo na jezikovnem testu.

Indeks 'Zaznana težavnost testiranega jezika' predstavlja zaznave učencev o težavnosti učenja različnih jezikovnih kompetenc (pisno sporočanje, govorno, bralno in slušno razumevanje, slovnica, izgovorjava in besedišče). Za vse sodelujoče države, testirane jezike ter kompetence se ta indeks močno negativno povezuje z rezultatom na jezikovnem testu, kar pomeni, da učenci, ki testiran jezik ocenjujejo kot težek, dosegajo nižje dosežke na jezikovnem testu tega jezika in obratno, učenci, ki jezik ocenjujejo kot lažji, dosegajo višje rezultate na testu.

Indeks 'Zaznava učnih ur testiranega jezika, učitelja testiranega jezika ter učbenikov testiranega jezika' predstavlja odnos učencev do njihovih učnih ur testiranega jezika, učitelja in učbenikov testiranega jezika. V večini sodelujočih držav/regijah so učenci v povprečju bolj naklonjeni učnim uram, učiteljem in učbenikom prvega testiranega jezika, vendar pa so razlike med državami/regijami zelo majhne.

7. ZAKLJUČEK

V gradivu smo predstavili povzetke dosežkov evropskih in podrobneje slovenskih učencev na področju kompetenc tujih jezikov, kot so se pokazali v raziskavi ESLC 2011. Dosežke slovenskih učencev smo primerjalno prikazali z dosežki učencev iz drugih držav/regij, ki so bile vključene v raziskavo ESLC. Dosežki so prikazani ločeno za prvi testirani jezik, drugi testirani jezik ter angleščino in nemščino, ki sta bila testirana jezika v Sloveniji. Prav tako so dosežki prikazani ločeno za kompetence bralnega razumevanja, slušnega razumevanja in pisnega sporočanja na podlagi odstotkov učencev, ki dosegajo posamezne SEJO³ ravni.

Tabela 7.1: Odstotek učencev vseh vključenih držav/regij, ki dosegajo določeno SEJO raven znanja, glede na posamezno jezikovno kompetenco

SEJO raven	Testirani jezik 1			Testirani jezik 2		
	Bralno razumevanje	Slušno razumevanje	Pisno sporočanje	Bralno razumevanje	Slušno razumevanje	Pisno sporočanje
B2	28	32	14	16	15	6
B1	14	16	29	12	14	17
A2	12	13	24	14	16	22
A1	32	23	24	40	35	35
Pred-A1	14	16	9	18	20	20

Iz zgornje tabele je jasno vidna razlika med prvim in drugim testiranim jezikom ne glede na jezikovno kompetenco, kjer razmeroma večji odstotek učencev v prvem testiranem jeziku dosega višje ravni znanja po SEJO. Približno 40 % učencev dosega B raven znanja pri prvem testiranem jeziku, pri drugem testiranem jeziku to raven znanja dosega 20-30 % učencev. Razlika med prvim in drugim testiranim tujim jezikom je razvidna tudi iz primerjave odstotkov učencev, ki pri posameznem jeziku ne dosegajo ravni A1. Teh učencev je pri drugem tujem jeziku okoli 20 %, pri prvem tujem jeziku pa 10-15 %. Rezultat je pričakovan, saj je iz analiz izobraževalnih sistemov večine vključenih držav/regij moč razbrati, da poučevanje drugega tujega jezika nima tolikšnega poudarka v izobraževanju kot poučevanje prvega tujega jezika (manjše število ur pouka, kasnejši začetek učenja drugega tujega jezika, manjše število let učenja pred testiranjem itd.).

3

http://www.mizks.gov.si/fileadmin/mizks.gov.si/pageuploads/podrocje/razvoj_solstva/Jeziki/Publikacija_SEJO_3_poglavje_43_66.pdf (str.46)

Tabela 7.2: Odstotek slovenskih učencev, ki dosegajo določeno SEJO raven znanja, glede na posamezno jezikovno kompetenco

	Angleščina			Nemščina		
SEJO raven	Bralno razumevanje	Slušno razumevanje	Pisno sporočanje	Bralno razumevanje	Slušno razumevanje	Pisno sporočanje
B2	31	45	10	14	14	8
B1	15	22	37	9	14	12
A2	12	13	30	13	20	24
A1	29	15	21	44	40	48
Pred-A1	12	5	1	21	12	9
Primerjava z ESLC povprečjem	Povprečno	Nad-povprečno	Nad-povprečno	Povprečno	Nad-povprečno	Nad-povprečno

Opomba: Z rdečo barvo je v tabeli označena raven znanja, ki je v Sloveniji po učnem načrtu za posamezen jezik predvidena ob koncu devetega razreda.

Slovenski devetošolci glede na povprečje dosežkov učencev vseh držav/regij, vključenih v raziskavo ESLC 2011, tako v angleščini kot v nemščini, izkazujejo nadpovprečne dosežke v slušnem razumevanju in pisnem sporočanju. V bralnem razumevanju pa so dosežki naših učencev v obeh jezikih povprečni.

Glede na veljavna učna načrta za angleščino in nemščino je pričakovano znanje devetošolcev v angleščini na ravni A2, v nemščini pa med A1 in A2. Iz zgornje tabele torej lahko razberemo, da pri angleščini razmeroma velik odstotek devetošolcev (med 10 % in 45 %) presega zastavljene cilje učnega načrta, kar je spodbuden podatek. Prav tako tudi v nemščini precejšen odstotek učencev (med 20 % in 28 %) presega raven znanja, ki je predvidena z učnim načrtom ob koncu devetega razreda. Na drugi strani pa podatki kažejo, da precejšen odstotek slovenskih devetošolcev ne dosega ravni znanja, ki je predvidena v učnih načrtih obeh jezikov. Predvsem je zaskrbljujoč podatek, da kar 41 % učencev v bralnem razumevanju pri angleščini ne dosega z učnim načrtom zahtevane ravni znanja. Med vsemi tremi testiranimi jezikovnimi kompetencami je pri obeh jezikih največji odstotek učencev (12 % pri angleščini in 21 % pri nemščini), ki ne dosegajo niti prve ravni znanja A1 prav pri bralnem razumevanju, pri čemer bi pričakovali, da bo največ takih učencev pri pisnem sporočanju, ki je tvorna jezikovna kompetenca in zato težja od ostalih dveh testiranih jezikovnih kompetenc.

Primerjava obeh testiranih jezikov kaže na to, da učenci dosegajo višje dosežke pri angleščini. Razlika med jezikoma ni zelo zaskrbljujoča, če upoštevamo dejstvo, da se nemščine začnejo učenci učiti tri leta kasneje kot angleščine ter da so se nekateri učenci nemščine učili le eno šolsko leto pred testiranjem, medtem ko so se angleščine pred testiranjem učili že pet let.

Rezultati analize okoljskih dejavnikov, ki vplivajo na znanje tujih jezikov, kažejo, da se z višjimi rezultati ne jezikovnem testu v največji meri povezujejo:

- zgodnje učenje tujih jezikov
- učenje več tujih ali antičnih jezikov
- znanje testiranega jezika staršev
- izpostavljenost učencev testiranemu jeziku in uporaba testiranega jezika za delo z mediji
- večja raba testiranega jezika med učnimi urami s strani učencev ter učiteljev
- pozitivna zaznava učencev uporabnosti učenja testiranega jezika
- pozitivna zaznava učencev o lastnih zmožnostih – bolj kot se jim zdi, da je učenje testiranega jezika težko, slabše rezultate dosegajo na jezikovnem testu

Že prvi pregled rezultatov raziskave ESLC torej ponuja nekaj zanimivih odgovorov na vprašanja, povezana z znanjem tujih jezikov v Evropi in bolj specifično v Sloveniji, na drugi strani pa odpira nova pomembna vprašanja, tako na ravni raziskovalnega dela, kot tudi izvedbene prakse in nacionalnih politik, na katera bi bilo potrebno odgovoriti v prihodnosti.

VIRI IN LITERATURA

European Commission (2012). First European Survey on Language Competences: Final Report. Brussels: European Commission.

European Commission (2012). First European Survey on Language Competences: Technical Report. Brussels: European Commission.